

**ПОЉОПРИВРЕДНА СТРУЧНА
СЛУЖБА • Сремска Митровица •
Светог Димитрија 222**

Limagrain d.o.o.

21000 Novi Sad, Radnička 30a
Tel: 021/4750-788; Fax: 021/4750-789
www.limagrain.rs

**Seme
rađa
profit**

**hrana
produkt**

hrana bez mana!

www.hranaprodukt.com
Tel: 022/650-027, 650-033

SREMSKA Godina III • Broj 39 • 9. maj 2014. • cena 40 dinara

**сремске
НОВИНЕ**

POLJOPRIVREDA

ZAŠTITA

Foto: M. Mileusnić

Kiša, koje je poslednjih dana bilo u izobilju, zlata je vredna, kažu stručnjaci jer je u poslednji čas nadoknabila neophodnu vlagu koja je zbog sušne zime nedostajala zemljištu. Međutim, obilje vlage zadaje i brigu poljoprivrednicima jer pogoduje razvoju korova, štetočina i bolesti, pa stručnjaci upozoravaju, da tamo gde već nije kasno, čim se zemljište prosuši, zašтите useve.

Tako je postupio i jedan od ratara iz sela Kuzmin koji je u sredu, čim se vreme prolejšalo, pohitao da zaštiti tek iznikle useve.

U OVOM BROJU

**NAŠA TEMA
AGRARNE PERSPEKTIVE:**

**Nova agrarna
politika**

Strana 6.

**POTENCIJALI
U PROIZVODNJI HRANE:**

**Hrana u programima
i željama**

Strana 8.

LEŽIMIR

SUSRET SA JOVANOM TOŠIĆEM, PROIZVOĐAČEM RAZNOG VOĆA

Opredeljenje za budućnost

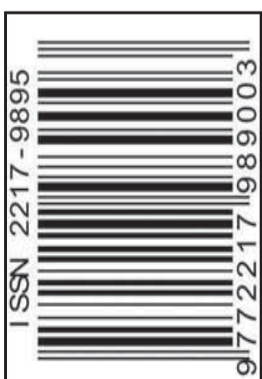
Trgovac po struci, **Jovan Tošić** iz Ležimira, već 10 godina se bavi sa voćarstvom, a kaže da je to njegovo opredeljenje za budućnost. Sada ima oko 5,5 jutara zasada raznog voća i planira da dalje povećava posed i zasniva nove voćnjake.

Ovaj voćar, za koga govore da je najveći proizvođač voća u selu i okolini, oko 90 odsto roda što proizvede, proda u svežem stanju. Ono što ostane, preradi u rakiju.

Strana 10.

**SMS MALI OGLASI
064/1629-737**

tel: +381 22 639 096;

**produktna berza ad
novi sad**

"Produktna berza"AD, Novi Sad, Bulevar oslobođenja 5
Tel: 021/442-935, fax: 021/442-931, 443-457, 442-932
E-mail: nsberza@eunet.rs, www.proberza.co.rs

- ↑ Rast cene kukuruza
- ↑ Rast cene pšenice
- ↑ Rast cene soje

BEOGRAD • MINISTARKA BOGOSAVLJEVIĆ BOŠKOVIĆ:

Tražiću više para od Lazara Krstića

Trudiću se da ne zapostavimo nijednu oblast poljoprivrede. Nijedan region. Da pomognemo i poljoprivrednicima u Vojvodini i u Šumadiji i na jugu Srbije. Doći ćemo do najnerazvijenijih krajeva i videti koji su problemi i kako ih možemo rešiti

Agrar je najvažnija komparativna prednost i velika razvojna šansa naše zemlje. Razvoja nema bez velikih ulaganja, a budžetska sredstva opredeljena za poljoprivredu su skromna, kaže u intervjuu za list Kurir ministarka poljoprivrede i zaštite životne sredine prof. dr Snežana Bogosavljević Bošković.

"Velika mi je čast da na ovakav način služim zemlji. Premijer je u ekspozu istakao da neće biti tolerisani neodgovornost i nerad. Svi moraju da shvate da nas jedino rezultati mogu dovesti do uspeha i da više nemamo prava na propuste. Ja ću se postarati da u svoj resor uvedem nultu toleranciju na greške. Građani očekuju veću podršku države u oblasti poljoprivrede", tvrdi ministarka Bogosavljević Bošković.

Na koji način ćete ispuniti ta očekivanja?

- To u poljoprivredi znači imati bolje uslove i za proizvodnju i za plasman. Ali ne samo za plasman voća i povrća ili sirovog mesa već i za obnavljanje prehrambene industrije. Uvek je ekonomski isplativije da se sirovine prerade i prodaju kao

gotov proizvod. A Srbija za to ima sve potrebne resurse. Takođe, mora se pojačati kontrola poljoprivrednih proizvoda, pogotovo faza prerade i uvoza, tako da se građani mogu osećati sigurno i zaštićeno u pogledu kvaliteta hrane.

Šta su prioriteti, prvi potezi?

- Postizanje takozvanog tri K srpske poljoprivrede: kvantitet, kvalitet i kontinuitet. Među prvim zadacima je usvajanje strategije razvoja poljoprivrede (2014-2024). Razvoja nema bez velikih ulaganja, a budžetska sredstva opredeljena za poljoprivredu su skromna. Zato ću zamoliti kolegu Krstića da pažljivo sagleda mogućnost da sledeći agrarni budžet bude veći budući da svi znamo da je agrar najvažnija komparativna prednost i velika razvojna šansa naše zemlje.

Koji su ključni problemi?

Problemi su brojni i ozbiljni zbog zapostavljanja njenog značaja kao razvojnog prioriteta. Ali nemamo čarobni štapić. Moramo mnogo da radimo da bi se rezultati videli. Poljoprivredna proizvodnja je proces.

Ministarka prof. dr Snežana Bogosavljević Bošković

Biografija

Ministarka poljoprivrede i zaštite životne sredine prof. dr Snežana Bogosavljević Bošković Rođena je u Ivanjici 24. januara 1964. godine.

Osnovnu i srednju Prirodno-tehničku školu, smer za biohemiju i molekularnu biologiju, završila je u Ivanjici. Diplomirala je na Agronomskom fakultetu u Čačku 1986. godine. Magistrirala je na Poljoprivrednom fakultetu u Zemunu 1990. godine, a 1994. godine je na istom fakultetu i doktorirala. Time je postala jedan od najmlađih doktora nauka Univerziteta u Kragujevcu.

Profesionalnu karijeru započela je 1987. godine kao asistent-pripravnik na grupi predmeta iz oblasti Zootehnika, Agronomskog fakulteta u Čačku. Na istom fakultetu je za asistenta izabrana 1990. godine, za docenta 1995. godine, za vanrednog profesora 2000. godine, a za redovnog profesora Univerziteta u Kragujevcu biva izabrana 2006. godine. Šef je Katedre za stočarstvo i tehnologi-

ju animalnih sirovina. Angažovana je kao profesor na osnovnim, master i doktorskim studijama. Autor je i koautor više od 200 naučnih radova objavljenih u domaćim i međunarodnim časopisima. Član je "Svetske naučne asocijacije živinara" (World's Poultry Science Association). Objavila je monografiju, praktikum i više publikacija iz oblasti Tehnologije gajenja domaćih životinja.

U prethodnom periodu bila je prodekan za nastavu i naučno-istraživački rad, član Suda časti Univerziteta, član Saveta Univerziteta u Kragujevcu, član Stručnog veća Univerziteta za biologiju i hemiju sa hemijskim inženjersvom i biotehnologijom. Bila je mentor i član Komisija za ocenu i odbranu diplomskih radova, magistrskih teza i doktorskih disertacija. Učestvovala je kao istraživač i rukovodilac u realizaciji mnogobrojnih projekata u našoj zemlji i inostranstvu.

Udata je i majka jednog deteta.

Stočarstvo, osnova poljoprivrede svake ozbiljne države, možda je najbolji primer. Kad su u pitanju urgentne stvari, svakako je najvažnije sagledati stanje i posledice trenutnih vremenskih prilika.

Kao i svake godine? Dokle tako?

Poljoprivreda je "fabrika pod otvorenim nebom", a trenutne vremenske prilike i ne idu baš mnogo na ruku ratarima, pre svega. Obimne kiše ne dozvoljavaju da se blagovremeno obavi prolećna setva. Neki usevi su uništeni bujicama. Jedna od prvih obaveza mora biti preduzimanje svih mera da se setva uspešno završi. Velika opasnost preti i od gradonosnih oblaka, zbog čega ću insistirati da se obezbedi dobar sistem protivgradne zaštite. Uz to, važno je da poljoprivrednici na vreme dobiju sredstva za subvencije i podsticaje.

Predugo se govori da je poljoprivreda razvojna šansa Srbije. Hoće li seljaku konačno biti bolje?

- Trudiću se da ne zapostavimo nijednu oblast poljoprivrede. Nijedan region. Da pomognemo i poljoprivrednicima u Vojvodini i u Šumadiji i na jugu Srbije. Doći ćemo do najnerazvijenijih krajeva i videti koji su problemi i kako ih možemo rešiti.

Kako ćete se izboriti s poražavajućim činjenicama da Srbija uvozi skoro sve voće i povrće?

- Srbija je zemlja vrednih ljudi i plodnih njiva. To je jedna od naših glavnih komparativnih prednosti. Međutim, kao i svi ostali proizvođači, i poljoprivredni učestvuju u tržišnoj utakmici. Na formiranje njihovih cena, uvoz i izvoz u najvećoj meri utiče tržište.

Vodite i sektor zaštite životne sredine i prirodnih resursa?

- S tim važnim oblastima Ministarstvo poljoprivrede će obuhvatiti sve od ratarske, voćarske, stočarske proizvodnje do kompletne zaštite životne sredine koja podrazumeva strateško upravljanje otpadom, hemikalijama, pa do brige o

prirodnim resursima kakvi su nacionalni parkovi ili korišćenje mineralnih voda.

Kako cenite rad svojih prethodnika - Glamočića, Kneževića, Petrovića, Dragina?

- Poznati španski filozof Hose Ortega i Gaset je rekao: "Razvoj se ne ogleda u tome da danas poništava juče, već naprotiv, u tome da sačuva ono suštinsko od juče koje je imalo vrlinu da stvori bolje danas". Sa svojim timom ću pred očima imati viziju razvoja srpske poljoprivrede.

Premijer Aleksandar Vučić najavio je da će rad ministara biti proveravan na šest meseci.

- Sprema sam da se moj rad proverava u svakom trenutku. Rad nadležnih i odgovornih u resoru proveravaće se i češće. Niko neće moći da obavlja odgovorne poslove ako ne pokazuje inicijativu, odgovornost, najbolje rezultate. Svojim saradnicima poručujem da neće biti lako.

Preuzeto sa: www.mpsv.gov.rs

SREMSKA
POLJOPRIVREDA

OSNIVAČ I IZDAVAČ: NIPD "Sremske novine" d.o.o. Sremska Mitrovica
• Trg vojvođanskih brigada broj 14/II • **DIREKTOR:** Dragan Đorđević

• **GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK:** Živan Negovanović • **UREDNIK IZDANJA:** Dragan Čosić
• **DIREKTOR MARKETINGA:** Zlatko Zrilić • **TEHNIČKI UREDNIK:** Marko Zrilić • **REDAKCIJA:** Svetlana Đaković, Katica Kuzmanović, Marija Balabanović, Dušan Poznanović, Sanja Mihajlović, Stevo Lapčević, Mišan Mileusnić (fotoreporter), Gordana Majstorović • **MARKETING:** 064/16-29-737
• **ŠTAMPARIJA:** DOO MAGYAR SZO KFT OJ Štamparije "Forum" Novi Sad • **E-mail:** poljoprivreda@sremskenovine.co.rs
TELEFON/FAX: 022/610-144

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Библиотека Матице српске, Нови Сад
63(497.113)

Sremska poljoprivreda / glavni i odgovorni urednik Živan Negovanović.
- God. 1, br. 1 (okt. 2012) - - Sremska Mitrovica: Sremske novine, 2012-. - Ilustr. ; 46 cm

Dva puta mesečno.
ISSN 2217-9895
COBISS.SR-ID 273701127

Realizacija mera za razvoj poljoprivrede

Potpisivanje ugovora sa stotinak poljoprivrednih proizvođača koji su prvi konkurisali za sredstva Vlade Vojvodine za finansiranje razvoja poljoprivrede obaviće se u ponedjeljak, izjavio je u utorak, pokrajinski sekretar za poljoprivredu, vodoprivredu i šumarstvo **Goran Ješić**.

On je rekao, na konferenciji za novinare, da će ti krediti biti namenjeni za sisteme za navodnjavanje, za protivgradne zaštitne mreže, za poljoprivrednu proizvodnju u zaštićenom prostoru, odnosno za staklenike i plastenike.

Potpredsednik Vlade AP Vojvodine i pokrajinski sekretar za poljoprivredu, vodoprivredu i šumarstvo Goran Ješić na konferenciji za novinare govorio je o rezultatima aktuelnih konkursa za unapređenje agrara i najavio potpisivanje prvih ugovora po konkursima za navodnjavanje, plastenike i protivgradne mreže.

Prvo za navodnjavanje

Goran Ješić podsetio je da su poljoprivrednici, ali i ukupna javnost, blagovremeno upoznati sa iznosom sredstava u pokrajinskom budžetu koja su namenjena poljoprivredi, kao i sa dinamikom konkursa i njihovom realizacijom. Mesec dana je proteklo od raspisivanja prvih konkursa.

Prvi ugovori će biti potpisani po konkursu za navodnjavanje. Za prvih 30 dana konkursa, od planiranih 274 miliona dinara, odobrena su 32 miliona, kako bi novih 620,38 hek-

tara bilo pod zalivnim sistemima. Ukupna vrednost projekta veća je od 122 miliona dinara. Po konkursu za protivgradne mreže i boks palete, od planiranih 260 miliona dinara, zasad je odobren 131 milion za novih 148,41 hektar pod protivgradnim mrežama sa ukupnom vrednosti projekta od 242 miliona dinara. Za konkurse za plastenike planirano je 60 miliona dinara, do sada je odobreno šest miliona za novih 21.900 kvadratnih metara pod plastenicima. Vrednost tih projekata je 13 miliona dinara. Prema rečima Gorana Ješića, jedan deo planiranih sredstava biće usmeren za sanaciju štete koja nastala podlivanjem u postojećim staklenicima i plastenicima zbog obilnih padavina. Na konkurs od 150 miliona dinara koji je namenjen staračkim domaćinstvima, odnosno starijim od 65 godina koji daju svoju zemlju u zakup, za prvih 30 dana od raspisivanja pristiglo je i odobreno više od 930 zahteva i za to izdvojeno 49 miliona dinara.

Prerađivačka industrija i stočarstvo

Konkursi za prerađivačke kapacitete raspisani su u aprilu i traju do oktobra.

- Želimo da promoviramo ovaj konkurs, jer želimo da se razvija naša prerađivačka industrija - rekao je Ješić. Planirano je da se konkursom raspodeli 54 miliona dinara za adaptaciju objekata u kojima se prerađuje grožđe i drugo voće i povrće, za opremu za hladnjače i pre-

Sa konferencije za novinare

radu voća i povrća, za prerađivanje uljanih kultura i za nabavku mehanizacije za žetvu i opremu za prerađivanje lekovitog, začinskog i aromatičnog bilja.

- Od posebne važnosti za nas ove godine je razvoj stočarstva", rekao je Goran Ješić. - Obezbedili smo 92 miliona dinara za adaptaciju objekata, nabavku opreme i izmeštanje farmi. Drugi projekat radimo zajedno sa Poljoprivrednim fakultetom i Naučnim institutom za prehrambene tehnologije u Novom Sadu, kojim smo uspeli da otvorimo oko 150 novih radnih mesta u protekloj godini, sa veoma malim ulaganjima. Zaštitili smo oko 15 vrsta domaćih sireva i oko 10 mesnih prerađevina sa područja

Vojvodine. Projekat nastavljamo i ove godine, jer želimo da se izmaknemo od monopolskih lanaca i da našim poljoprivrednim proizvođačima omogućimo da umesto da mleko prodaju po ceni koja je sada između 27 i 35 dinara po litri, prave sir i druge finalne proizvode, kroz kojih će za litru mleka dobiti od 120 do 150 dinara. Ono što je posebno dobro je činjenica da ne može da se napravi dovoljni tih proizvoda, koliko ih tržište traži u ovom trenutku."

Na konferenciji za novinare, Goran Ješić je izneo i podatke o stanju na vojvođanskim rekama i kanalima posle nedavnih padavina.

Izvor: www.vojvodina.gov.rs

Još 100 miliona

Pokrajinski sekretar je najavio da će rebalansom pokrajinskog budžeta biti obezbeđeno još oko 100 miliona dinara za subvencije nabavke novih stada, pre svega za uvoz grla u govedarstvu, svinjarstvu, ovčarstvu i kozarstvu, kako bi se poboljšala genetika stočnog fonda.

Goran Ješić osvrnuo se i na oblast kontrole i bezbednosti proizvoda, od mleka, mesa, povrća, pa do žitarica. "Kao region koji je podložan toksinima i mikozama svih vrsta, trpimo ogromnu štetu. Preduzele smo neke mere, u saradnju sa univerzitetom oformljen je tim koji je postavio nekoliko ogleda na onim žarištima gde imamo mikoze, pre svega na kukuruzu i drugim žitaricama, utvrđenim preko GIS-a. Robu sa mikotoksinima ne možemo da izvezemo, onda njome hranimo našu stoku i proizvodimo finalne proizvode koji nemaju odgovarajući kvalitet." Goran Ješić je govorio i o ispravnosti vode koja se iz kanalske mreže koristi za navodnjavanje i o projektu monitoringa u naredna dva meseca, koji se radi sa Fakultetom tehničkih nauka koji je dobio najveći grant EU za razvoj nauke u poljoprivredi.

Siguran i isplativ lager proizvoda

Poljoprivrednici ostvaruju povoljne kratkoročne kredite kod svih poslovnih banaka za nove setvene cikluse, a ono što su proizveli prodaju u momentu kada je cena na tržištu takva da im se apsolutno isplati i vrati ono što su uložili

Nedavno je u novoj skupštinskoj sali u Inđiji održan je seminar na temu „Razvoj sistema javnih skladišta u Srbiji“ u okviru projekta „Zdrava ekonomija“, a organizator je bio Kompenzacijski fond Srbije. Seminaru su prisustvovali predstavnici lokalne samouprave u Inđiji kao i veliki broj poljoprivrednika koji su želeli da čuju novine kada je reč o javnim skladištima. Poseta Inđiji je deo edukativnog karavana koji Kompenzacioni fond zajedno sa Ministarstvom poljoprivrede sprovodi u 20 lokalnih samouprava gde žele da dobiju nova ili prošire kapacitete postojećih javnih skladišta.

- Ideja, prilikom donošenja samog zakona, je da poljoprivrednim proizvođačima omogući kvalitetan i siguran lager i da za to vreme poljoprivrednici koriste robni zapis kao kvalitetnu hartiju od vrednosti i koju dobiju za ono što su proizveli i lagerovali u javnim skladištima - istakla je **Tatjana Đukanović** zamena direktora Kompenzacijskog fonda Republike Srbije i objasnila da poljoprivrednici ostvaruju povoljne kratkoročne kredite kod svih poslovnih banaka za nove setvene

Organizatori

cikluse, a ono što su proizveli prodaju u momentu kada je cena na tržištu takva da im se apsolutno isplati i vrati ono što su uložili.

- Za sve to vreme o robu koja se nalazi u skladištima brine inspekcija Ministarstva poljoprivrede, a proizvođači ostvaruju subvenciju na troškove lagera do šest meseci u isnosu od 40% prema važećem zakonu o podsticajima - istakla je zamena direktora.

Javna skladišta su pravna lica koja su upisana u registar javnih skladišta koje vodi ministarstvo, a da bi dobila licencu moraju da ispune kako tehničko tehnološke uslove tako i finansijske uslove koji su vrlo bitni da bi u sistemu postojala zdrava preduzeća. U Srbiji postoji 16 skladišta, od toga je jedno i na teritoriji opštine Inđija, a reč je o firmi „Žitosrem“ čiji su kapaciteti 40 000 tona, a za javno skladište je registrovano 3 100 tona.

Poljoprivrednici na skupu

- Što se tiče javnih skladišta, poljoprivrednici sa teritorije naše opštine nisu pokazali neko veće interesovanje da svoju robu skladište. Podsetiću, Republička direkcija za robne rezerve svu robu skladišti kod nas dve godine. Naša vrata su svima otvorena, izdajemo robne zapise i robu čuvamo na pravi način tako da nam se svi zainteresovani poljoprivrednici mogu javiti - rekao je **Marko Pešić** tehnolog.

Skladištenje poljoprivrednih proizvoda je ključna karika u lancu proizvodnje, prometa, prerade i plasmana poljoprivrednih proizvoda. Pred skladištima stoje odgovorni zadaci: da sačuvaju vrednost poljoprivrednih proizvoda za potrebe poljoprivrednih proizvođača, za koje obavlja usluge skladištenja i da optimizuju kvalitet uskladištene robe, kako bi njena vrednost za prerađivača i tržište bila maksimalna. **Marija Balabanović**

Koraci do bržeg i sveobuhvatnijeg razvoja sela

Nacrt Strategije ruralnog razvoja Grada Sremska Mitrovica ide na javnu raspravu čiji cilj je da i druga zainteresovana lica, koja nisu učestvovala u njenoj izradi kroz radne grupe, iznesu svoje mišljenje, predloge, primedbe i sugestije. Ukoliko se kroz javnu raspravu utvrdi da je potrebno neke delove dokumenta izmeniti ili dopuniti, to će i biti učinjeno, pa će nakon toga Strategija ruralnog razvoja ući u skupštinsku proceduru

Danijela Međedović, direktorka

Donošenje Strategije ruralnog razvoja Grada Sremska Mitrovica čiji nacrt je sačinjen, pre svega, je nastavak Strategije održivog razvoja Grada Sremska Mitrovica. To je sektorski dokument koji bliže i detaljnije uređuje oblast razvoja sela. Strateško planiranje u ovoj oblasti obuhvata celokupan razvoj sela i prvenstveno treba da utiče na rešavanje dugoročnih problema koji su povezani sa uticajem spoljne okoline, dakle onih problema koji ne zavise isključivo od lokalne samouprave, rekla nam je **Danijela Međedović**, direktorka Agencije za ruralni razvoj Grada Sremska Mitrovica sa kojom smo razgovarali o toku izrade i donošenja ove važne strategije.

Na taj način, objašnjava dalje naša sagovornica, zainteresovane strane definišu korake koje je potrebno preduzeti u budućnosti u cilju razvoja sela, odnosno stvara se okvir koji je potrebno poštovati prilikom preduzimanja aktivnosti vezanih za razvoj seoskih područja.

- Strategija je, takođe, značajna i sa aspekta konkurisanja za bespovratna sredstva, pre svega kod stranih donatora, a sve više i kod domaćih donatora. Naime, da bi lokalna samouprava mogla da konkuriše za

Doprinos razvoju poljoprivrede

sredstva za realizaciju konkretnog projekta kod Evropske unije ili nekog drugog stranog donatora, ne-

phodno je da se taj projekat nalazi u Strategiji ruralnog razvoja, a sve više se ovo pojavljuje kao uslov i na konkursima koje raspisuju domaći donatori (ministarstva, pokrajinski sekretarijati...), istakla je direktorka Agencije za ruralni razvoj Grada Sremska Mitrovica.

Šta nakon nacrta Strategije, sledi dalje u proceduri donošenja ovog važnog dokumenta?

- Nacrt Strategije ruralnog razvoja Grada Sremska Mitrovica prvo ide na javnu raspravu čiji cilj je da i druga zainteresovana lica koja nisu učestvovala u izradi Strategije kroz radne grupe, iznesu svoje mišljenje, predloge, primedbe i sugestije. Ukoliko se kroz javnu raspravu utvrdi da je potrebno neke delove Strategije izmeniti ili dopuniti, to će i biti učinjeno, te će nakon toga Strategija ruralnog razvoja ući u skupštinsku proceduru.

Kako je Strategija koncipirana? Koje su važne oblasti koje ona obuhvata, šta se u njima konstatuje, šta prognozira? Koji najveći problemi evidentni u svakoj od obuhvaćenih oblasti?

- Strategijom su obrađene četiri oblasti: poljoprivreda, turizam, socijalna politika i infrastruktura. Prilikom analize postojećeg stanja utvrđeno je da je poljoprivreda vrlo razvijena privredna grana na teritoriji Grada Sremska Mitrovica. Na osnovu popisa poljoprivrede od 2012. godine na teritoriji Grada Sremska Mitrovica je registrovano 7.398 poljoprivrednih gazdinstava sa prijavljenom ukupnom površi-

- Na osnovu SWOT analize i analize potreba u svakoj od oblasti koja je obrađena u Strategiji definisana su tri strateška (opšta) cilja, tri cilja koja treba ostvariti primenom ovog strateškog dokumenta. Oni su: povećanje konkurentnosti poljoprivrede i razvoj prerađivačke industrije uz održivo korišćenje prirodnih resursa, diversifikacija ekonomskih aktivnosti ruralnog područja uz očuvanje kulturno-istorijske baštine, i unapređenje kvaliteta i uslova života u ruralnom području.

Radne grupe su takođe, kroz unapred pripremljene upitnike identifikovale i probleme ruralnih područja i ruralnog stanovništva. Detaljnom analizom ovih upitnika problemi su podeljeni u dve grupe na uzroke i posledice (tabela 1.).

Strategijom ruralnog razvoja, odnosno njenom primenom će se upravo uticati na rešavanje uzroka problema ruralnog razvoja, a nakon toga i do ublažavanja posledica tih problema.

Na koji način će se moći da utiče na povećanje ruralnog razvoja naše sredine u narednom periodu?

- Strategijom ruralnog razvoja, kao što sam napred već rekla, su definisani ciljevi koji zainteresovane strane žele postići u periodu primene Strategije, kao i koraci koje je potrebno preduzeti za ostvarenje tih ciljeva, tako da će se preduzemanjem konkretnih aktivnosti radi ostvarenja strateških ciljeva doprineti i razvoju seoskih područja i poboljšanju uslova života na selu, rekla je Danijela Međedović, direktorka Agencije za ruralni razvoj Grada Sremska Mitrovica.

S. Đaković
- M. Mileusnić

Ima dosta potencijala za razvoj seoskog turizma

Tabela 1.

Uzrok	Posledica
1. Neadekvatna podrška agraru / nedovoljna finansijska sredstva	1. depopulacija
2. dostupnost informacija na selu	2. deprivacija
3. infrastruktura	3. nezaposlenost
4. izostanak planiranja	4. izostanak novih tehnologija
5. stepen obrazovanja	5. nekonkurentnost
6. izostanak prerađivačke industrije u poljoprivredi	6. izostanak kulturnih sadržaja na selu
7. izostanak zoniranja	7. usitnjeni posedi
8. izostanak javnog i privatnog partnerstva	

Koje su potrebe u svakoj od četiri oblasti?

Razvoj sela i onoga od čega se živi

PEĆINCI • O POLJOPRIVREDI NEKAD IZ UGLA LJUBOMIRA TRIFUNOVIĆA

Bolje se živelo, više se čuvalo

- Od 17 jutara zemlje odhranio sam i školovao četvoro dece, možda tada sve bilo lakše nego sada. Ali, sada se mnogo više troši. Onda se više čuvalo, i to ne samo u porodici nego u celom društvu. Rashodi ne smeju biti veći od prihoda - kaže čika Ljubomir Trifunović iz Pećinaca

O samdesetogodišnji **Ljubomir Trifunović**, vremešni poljoprivrednik iz Pećinaca seća se boljih vremena u poljoprivredi. Kaže da se ranije od zemlje bolje živelo, ali i da se više štedelo i to ne samo kod seljaka, nego i na svim državnim nivoima.

- Kad sam ja bio mlad, imao sam 17 jutara zemlje. Sada smo malo povećali posed i poljoprivredom se bavi moj sin **Zoran**. Od 17 jutara zemlje odhranio sam i školovao četvoro dece, možda tada sve bilo lakše nego sada. Ali, sada se mnogo više troši. Onda se više čuvalo, i to ne samo u porodici nego u celom društvu. Kažem ja da se malo više čuva, ali ne čuju me najbolje. Bio tu jedan malo stariji čovek, ustvari dosta stariji od mene, 1900. godišta, a ja 1931. i tako kad razgovaramo, kaže, pa Ljubo odkud smeju biti rashodi veći od prihoda. On imao čudo godina, pa iskusio. E to je ono pravo, da rashodi ne smeju biti veći od prihoda. Ako su veći nećeš sastaviti kraj s krajem. Moraćeš da uzajimaš ili da dižeš kredite, a to sve nije dobro. O tome treba voditi računa, i mislim da to niko danas ne čini - zaključuje čika Ljuba.

On i danas pomaže svom sinu u obradi zemlje koji najmlađi je od njegovih četvoro dece.

- Imam tri kćerke. On je meni četvrti, a i on ima četvoro dece. Če-

Trifunović: čika Ljubomir, prvi s leva

tiri devojčice. I sve u svemu, dobro je. Što se tiče cena u poljoprivredi, uvek su one bile neusklađene. Retko kad da ti bude po volji. Ali ko čuva, može lepo da se skući. Gradio sam početkom šezdesetih godina kuću, pa sam 1978. godine srušio tu i ozidao ovu. Kažu mi ljudi što rušiš novu kuću. Pa hoću da napravim bolju. Lakše je ipak bilo onda - priča čika Ljubomir i podseća da se i onda zaduživalo da bi se obavila setva ili

utovile svinje i junad. Dešavalo se i da poneki dug propadne za predatu robu, pa to domaćinstvo, koliko god bilo dobrostojeće, oseti taj gubitak.

- Sad imamo svoje mašine, a onda nismo imali. Morao sam da čekam zadrugu, pa dok ne dođeš na red, bilo je tu muke. Sad imamo svoje mašine i priključke, jedino nemamo kombajn, ali i ne treba nam. Pokupovao je sin sve to. Ja sam računao da imam vremena, Ali, jes

vraga, dan po dan, prođe život. A i danas ne mogu da sedim kod kuće. Moram bar biciklom da odem do njive. Odrastao sam na zemlji. Nije me interesovala kafana. Samo njiva i kuća. Držali smo konje do 1972. godine. Kad sam kupio prvi Ferguson, kažu mi, to nije za tebe. Već sam imao prilično godina. E da mi je Zoran bio prvi, ali on je najmlađi. Kasno sam se i oženio ali sve je ispalo dobro - seća se Ljubomir.

Bez supruge Milene nije mogao, kako kaže, ni da mrdne. Ne može čovek sam ništa, ali kad je porodica složna i kad svi rade, kuća napreduje, tvrdi naš sagovornik. Njegov sin Zoran i snaha **Branka** obrađuju 70 jutara zemlje i od svih ratarskih kultura najviše seju kukuruz, nešto manje suncokreta, lucerke i pšenice, ali 10 jutara bostana je neizostavno. Mada se bave savremenim načinom obrade zemlje, Zoran se ne žali na skupoće u njenoj obradi, nego na nestabilnost i jeftinoću poljoprivrednih proizvoda. Prolećnu setvu Trifunović su obavili delom iz sopstvenih sredstava, a delom iz kredita.

- Ovaj kredit iz banke, dosta je povoljan za seme kukuruza, seme bostana i nešto smo uzeli za sistem za navodnjavanje kap po kap. U bostan ima ulaganja, ali on je isplativ ako rodi i ako cena bude dobra, 15-ak dinara po kilogramu na veliko i to kada ga prodate kod kuće - rekao nam je Zoran, nezadovoljan paritetima cena poljoprivrednih proizvoda, semena i ostalog repromaterijala u poljoprivrednoj proizvodnji.

- U toj razlici gubi se naša zarada - tvrdi malđi Trifunović koji je pored svih ratarskih kultura nastavio s proizvodnjom bostana koja je u ovom domaćinstvu postala i neka vrsta tradicije jer se Trifunović bostanom bave od Drugog svetskog rata. **G. M.**

HOBI KAO DOPUNSKA ZARADA

SVILOŠ • PENZIONER VLADA MUNIĆ IZ HOBIJA UZGAJA KOZE

Spoj lepog i korisnog dopunjuje kućni budžet

Penzioner iz Sremske Mitrovice, 65-godišnji **Vlada Munić** nekada je radio kao metaloglođač na KP domu i na „Matrozu“ u Sremskoj Mitrovici, a kada je otišao u penziju put ga je slučajno odveo na Frušku goru gde je naišao na oglas svoje komšinicke iz iste zgrade, koja je u to vreme prodavala vikendicu u Svilošu.

- Tako je sve i počelo, iz čiste slučajnosti. Nisam pre toga imao nameru da se odselim iz grada, ali sam to tada rešio bukvalno preko noći, čim sam video njen oglas. Svideo mi se krajolik u

ovom delu Fruške gore, u blizini je šuma, pored vikendice protiče potok, u selu ima asfaltni put, struja, sve što je čoveku neophodno za normalan život, a da ne mora stanovati u gradu. U toj mojoj odluci bila je, verovatno, presudna činjenica da sam pre tri godine operisao srčane zaliske i da mi je zaista bio potreban život u prirodi, u miru i tišini. Međutim, pošto sam cela veka navikao da nešto radim, ne samo u firmi nego i privatno, nisam mogao da zamislim sebe da po ceo dan sedim kod kuće. Zato sam počeo intenzivno da raz-

Vreme je za hranjenje koza

mišljam o tome čime bih mogao da se bavim i opet je u toj mojoj odluci presudila slučajnost. Naime, baš nekako u to vreme na poklon sam dobio jednu kozu i pošto sam morao za nju da sažidam štalu jer nisam imao gde da je držim, odlučio sam se ubuduće posvetim upravo uzgajanju koza. Kupio sam ih još nekoliko, a već sledeće godine sam uz pomoć sina sažidao i drugu, veću štalu i tako sam malo po malo povećavao svoje stado. Trenutno imam jednog jarca i šest koza, a od svake koze imam još po dva jareta godišnje, tako da mi je to za sada sasvim dovoljno. Nemam u planu

da povećavam njihov broj, nego ću sada da radim na tome da sve objekte koje imam uredim da budu onako pod kornac. Obim poslova koje sada obavljam je u okviru mojih zdravstvenih mogućnosti, mada je ovo i ne doživljam kao neki posao, nego više kao hobi, jer me ne zamara nego mi pričinjava veliko zadovoljstvo. Od šest koza dobijem od 12 do 15 litara mleka dnevno, a od te količine mleka napravim tri kilograma mladog sira u kriškama. Osim te vrste pravim još i tvrdi sir, njega od te količine mleka dobijem duplo manje, tako da sam se opredelio da uglavnom pra-

vim mladi sir jer je isplativije, a i veća je potražnja za njim. Njegova cena je 500 dinara po kilogramu, a uz to prodajem još i surutku - priča 65-godišnji penzioner Vlada Munić, dodajući da su mu sve koze koje ima alpske rase, a ona se ubraja među kvalitetnije.

Prema njegovim rečima, od prodaje sira i jareća može solidno da se zaradi, tako da uz penziju ovo bude značajna dopuna kućnog budžeta, tako da se nikada nije pokajao što je izabrao ovakav način života, odnosno što je grad zamenio selom. Kaže da su mu supruga i sin ostali da žive u Mitrovici, ali da ga često posećuju, a sin mu dosta i pomaže u poslovima koje ne može sam da obavi.

- Prijatelji me često pitaju da li mi je dosadno ovde, posebno kad dođe zima i dan kratko traje. Međutim, ja im kažem da je meni ovde divno, naročito zimi, jer mi vreme prolazi brže nego dok sam živio u gradu. Svakodnevno imam obaveze oko koza, posle podne gledam malo televiziju, filmove na laptopu i dan za čas prođe - kaže Vlada Munić i dodaje da na svom imanju poseduje i veliki voćnjak što mu omogućava da proizvodi i svoju rakiju. Godišnje ispeče oko 150 litara, a ima za svačiji ukus po nešto: od šljivovice, preko viljamovke i lozovače, pa sve do jabukovače.

Tekst i foto: **S. Mihajlović**

Vikendica u Svilošu kao novi dom

Nova agrarna politika

Piše: **Branislav Gulan**

Poljoprivredna politika usmerena ka razvoju poljoprivredne proizvodnje i očuvanju agrarnih resursa Srbije treba da predstavlja suštinski prioritet u sklopu sveukupnog razvoja države, kako u ekonomskom tako i u socijalnom i ekološkom smislu

Srbija je izrazito ruralna zemlja. Oko tri četvrtine njene teritorije čine ruralna područja na kojima živi polovina stanovništva. Polazeći od te činjenice postoje potencijali za razvoj agrarnog preduzetništva. U Srbiji je danas više od 800.000 nezaposlenih, a od deset radnika koji su ostali bez posla više od polovine moglo bi da se zaposli u ruralnim područjima zemlje. Povratak u ruralna područja ne znači, međutim, poseljačenje radnika i njihovo vraćanje ralu, motici i traktoru, već njihovo zapošljavanje u oblasti poljoprivrede - u šumarstvu, vodoprivredi, raznim uslužnim delatnostima, zanatstvu, domaćoj radinosti, infrastrukturi, malim i srednjim industrijskim pogonima. Iskustva EU ukazuju da osmišljena politika ruralnog razvoja, finansijski podržanu, ima za rezultat uspešnu ruralnu ekonomiju, sa širokim mogućnostima za zapošljavanje. Povratkom u selo, ono će opstati i ostati, jer od 4.600 sela na putu nestanka je - 1.200! Uz to obezbediće se i posao u starim, ali i novim delatnostima za povratnike. Dok se govori o teškom stanju agrara, koji je samo na rečima strateška grana, mi imao dve njegove slike., Jedna je ona koju iznose političari, a to je sve najbolje. Druga slika sa terene je - istinita i mnogo drugačija u negativnom smislu. Stanje u poljoprivredi je teško, smanjuje se proizvodnja koja se nalazi na nivou 1980. godine!

Na nezadovoljavajuća kretanja u poljoprivrednoj proizvodnji Srbije ukazuje stopa rasta neto poljoprivredne proizvodnje, koja je to-

kom protekle decenije prosečno iznosila 1,3, a bruto vrednosti 1,9 odsto, što su niže vrednosti u odnosu na period tokom 80-ih godina prošlog veka. Optimalni model rasta računa s prosečnom stopom rasta poljoprivrede od 3,5-4 odsto tokom narednih deset godina. Imajući u vidu strukturu poljoprivredne proizvodnje Srbije, raspoložive resurse i dostignuti nivo produktivnosti, ocena je da se promene moraju odvijati u pravcu rasta produktivnosti, stabilizacije prinosa i promene proizvodne strukture u biljnoj proizvodnji i dostizanja veće zastupljenosti stočarstva u vrednosti poljoprivredne proizvodnje.

Mora se zaustaviti smanjenje stočnog fonda, a povećati proizvodnja mesa svih vrsta i mleka. Učešće stočarstva u vrednosti poljoprivredne proizvodnje opalo je na 30 odsto, što je izuzetno niska vrednost i pokazatelj ekstenzivnosti poljoprivrede. Bez razvoja stočarstva, srpska poljoprivreda će ostati izvoznik jeftinih sirovina, što je sa aspekta potrebe razvoja prehrambene industrije nepovoljno rešenje.

Pravci razvoja u stočarstvu

Osnovni pravci razvoja u stočarskoj proizvodnji, u narednom periodu treba da budu usmereni u eliminisanje bilansnog deficita pojedinih proizvoda životinjskog porekla, povećanju potrošnje po stanovniku i

rastu izvoza. Za realizaciju tih ciljeva zahteva se bezbedan sistem zdravlja životinja, ispravnost i kvalitet namirnica životinjskog porekla, adekvatna veterinarska kontrolu životinja namenjenih dobijanju mleka, mesa i jaja, sve u lancu od ishrane do identifikacije životinja i na toj osnovi dugoročno, sistematsko podsticanje proizvodnje u stočarstvu, čime se može izmeniti struktura ukupne stočarske proizvodnje. Stočarski proizvođači imaju sve veće potencijalne mogućnosti za izvoz.

Rastu vrednosti proizvodnje najviše bi doprinelo poboljšanje stanja u govedarstvu i svinjarstvu. Oba sektora suočena su s problemom neorganizovanog tržišta, skupom stočnom hranom (kao posledicom osciliranja prinosa ratarske proiz-

vodnje), sporom implementacijom standarda i sivom ekonomijom. Proizvodnja u govedarstvu i svinjarstvu će zbog svoje osetljivosti biti među poslednjima zahvaćene liberalizacijom tržišta, što ostavlja prostor da se u narednom srednjoročnom periodu (3-5 godina) negativni trendovi zaustave i krenu u fazu rasta.

Biljnu proizvodnju treba razvijati u pravcu: smanjenja ukupnih površina pod ratarskim usevima, povećanja površina pod voćnjacima, vinogradima i livadama, povećanja prinosa po jedinici kapaciteta uz smanjenje njihove varijabilnosti, poboljšanja asortimana i sortimenta proizvodnje i kvaliteta proizvoda, veće tržišne i izvozne orijentacije.

Primena evropskih standarda

Za uvođenje jasnih standarda u oblasti poljoprivredne proizvodnje, kontroli bezbednosti i kvaliteta hrane, kao i primeni utvrđenih standarda neophodna je finansijska pomoć države. Jedino primenom evropskih standarda poljoprivredna proizvodnja može jačati, razvijati se i postati konkurentna. Za uspešan razvoj poljoprivredne proizvodnje potrebno je racionalno strateško planiranje i finansiranje poljoprivrede od strane države. Država treba da stvori preduslove za razvoj tržišta poljoprivrednih kredita.

U sprovođenju agrarne politike, naročitu pažnju treba posvetiti ravnomernom regionalnom razvoju, odobravanju povoljnih kredita, obezbeđivanju nepovratnih sredstava za unapređenje proizvodnje, zaštiti životne sredine, podsticanju plasmana domaće proizvodnje na nova tržišta, razvoju poljoprivredne tehnologije, jačanju konkurentnosti domaće proizvodnje, usklađivanju naših zakona sa zakonskom regulativom EU, kontinuiranom povećanju poljoprivrednog budžeta i očuvanju maksimalno dozvoljenog nivoa subvencija.

Proizvodnju, promet i preradu poljoprivrednih proizvoda treba liberalizovati, uz istovremenu primenu mera poreske i kreditne politike, kao i politike direktnih subvencija kojima će se podsticati i štiti domaći poljoprivredni proizvođači.

Neophodno je čvršće povezivanje primarne poljoprivredne proiz-

Iskoristiti poljoprivredno zemljište

Glavni ekonomista Hipo Alpe Adria banke **Jasna Atanasijević** navodi da bi se prostor za povećanje poljoprivredne proizvodnje mogao pronaći u neiskorišćenom poljoprivrednom zemljištu, jer je u našoj zemlji, kako je precizirala, osam odsto neobrađenog poljoprivrednog zemljišta. Takođe, postojeću tehnologiju bi trebalo unaprediti, povećati procenat obradivog zemljišta koje se navodnjava i preduzeti mere na ukрупnjavanju gazdinstava.

Generalni direktor Ekonomskog instituta **Dragan Šagovnović** kaže da se u našoj zemlji veruje da bi u poljoprivredi kod nas trenutno moglo da se uposli više ljudi, ali je to netačno zbog toga što je svaka zemlja koja je bila na ovom stepenu razvoja poljoprivrede prvenstveno morala da podigne produktivnost, pa da onda računa na druge pozitivne efekte. Šagovnović je mišljenja da efekti SSP na srpsku poljoprivredu imaju za cilj da pripreme domaći agrar za standarde koji važe na evropskom tržištu.

vodnje sa prehrambenom industrijom i drugim industrijskim granama zasnovanim na poljoprivrednim proizvodima. Stabilni i realni pariteti cena, podsticajna poreska politika, stimulacija izvozne orijentisanih programa i realizacija viših nivoa finalnih poljoprivrednih proizvoda treba da budu predmet dugoročnih mera poljoprivredne politike.

Istovremeno, zaštitom geografskog porekla i brendiranjem domaćih proizvoda omogućava se proizvođačima da povećaju vrednost svojih proizvoda pridodajući im dodatni kvalitet ka rezultat njihove geografske određenosti i povezanosti sa tradicionalnim načinom proizvodnje. Radi zaštite domaće poljoprivredne proizvodnje i radi očuvanja zdravstvenog stanja stanovništva, potrebno je zabraniti proizvodnju i uvoz genetski modifikovane hrane, kao i sistematsko jačanje svesti o potrebi zaštite životne sredine u sektoru poljoprivrede i što veću upotrebu bioloških izvora energije. Potrebno je što brže kompletiranje katastra poljoprivrednog zemljišta, za rešavanje pitanja denacionalizacije i restitucije, kao i za stvaranje preduslova za otvaranje novih kreditnih linija za kupovinu zemljišta.

Da bi poljoprivrednici ovladali veštinama i znanjima neophodnim za profitabilno bavljenje agrarnom proizvodnjom kao biznisom, potrebno je podsticati afirmaciju i reformu zadrugarnog pokreta i autentičnog zadrugarstva koje je u tradiciji našeg naroda. Zadrugare su nosioci ekonomskog, socijalnog i kulturnog napretka seoskih sredina i mogu da ostvare znatan uticaj na kreiranje agrarne politike i suzbijanje monopola na tržištu poljoprivrednih proizvoda. Podstićaće se osnivanje strukovnih udruženja seljaka, kako bi se ojačala njihova pozicija u pregovorima sa prerađivačima i otkupljivačima.

(Nastaviće se)

Proizvodnja i potrošnja

Primeru radi, u Srbiji se i pored godišnjeg pada stočnog fonda od dva odsto, proizvede 450.000 tona mesa. Po stanovniku se troši 43 kilograma, a najviše svinjskog oko 289.000 tona čija potrošnja prelazi 21 kilogram po stanovniku. Za veći izvoz, ali i potrošnju na domaćem tržištu bilo bi nužno povećati proizvodnju i potrošnju goveđeg mesa. Jer, proizvodi se manje od 100.000 tona, a troši po stanovniku tek nešto više od četiri kilograma godišnje. Pored toga proizvede se 20.000 tona ovčijeg i 75.000 tona živinskog mesa. Sad bi bilo najnužnije povećati tov goveda, jer Evropskoj uniji godišnje će nedostajati oko 700.000 tona junetine. Srbija ima šansu da godišnje u EU izvozi 8.875 tona, ali je 2008. godine izvezeno samo 1.700 tona, a u 2013. godini manje od 800 tona! Razlog je što nema goveda u tovu! Primeru radi gde se nalazimo je i činjenica da je sa ovih prostora Srbije 1990. godine u 40 zemalja izvezeno 30.000 tona junetine. Kada bi imali dovoljno „bebi bifa“ za izvoz, to bio obezbeđen izvozni posao za Srbiju u EU za narednih tri do pet decenija. Od postojećeg, smanjenog stočnog fonda u Srbiji se proizvede godišnje i 1,5 mili-

U prošlom veku Srbija izvozom „bebi bifa“ dolazila do aviona!

jardi litara mleka. Pored toga u Srbiji se godišnje prosečno proizvede 1,8 miliona tona pšenice, oko šest miliona tona kukuruza, milion tona krompira. Srbija proizvodi više od 400.000 tona šećera, pa izvozi do 200.000 tona i 220.000 tona bude joj dovoljno za sopstvene potrebe i zalih. Pored toga ona godišnje raspolaze iz sopstvene proizvodnje sa

oko 200.000 tona jestivog ulja pa oko 70.000 tona može da izvozi više od 600.000 tona šljive, više od 220.000 tona jabuka, oko 420.000 tona grožđa...

U 1990. godinji u svet je iz Srbije bilo izvezeno 50.000 tona „bebi bifa“. Od toga 30.000 tona iz Srbije. Najveći deo je izvezen u SAD, za njihovu vojsku, a Jugoslavija je za to dobijala avione!

Доо ветеринарска станица САВА СРЕМ

Лаћарак

Лаћарак, 022/670-750, ул. 1. Новембар 266

Др. вет. мед. Радован Цикуша и Др. вет. мед. Ненад Раичевић

Сремска Митровица, 022/618-020, ул. Петра Прерадовића 80

Др. вет. мед. спец. Миленко Перић

Мартинци, 022/ 668-387, ул. Војвођанска 9

Др. вет. мед. спец. Сава В. Шарац

Чалма, 022/685-600, ул. Победа 24

Др. вет. мед. Милорад Кевић

Велики Радинци, 022/660-230, ул. Моше Пијаде 7

Др. вет. мед. Наташа Секулић

- Лечење
- Вакцинација
- Вештачко осемењавање
- Превентива
- Трихиноскопија
- Продаја пилића
- Сточна храна
- Премикси
- Лекови

VETERINA

GREŠKE PRILIKOM ODGOJA PRASADI

Nema prilike za popravni

U najvećem broju slučajeva i rentabilnost čitave svinjarske proizvodnje zavisi upravo od faze odgoja prasadi. Greške koje se tu naprave ne mogu kasnije da se isprave. Ukoliko se ne posveti dovoljno pažnje za posledicu može imati veliki procenat uginuća, takođe podjednako je neprihvatljivo i dobijanje većeg procenta škart prasadi

Piše:

Dr vet. med. Milorad Kevilić

Svinjarstvo, koje je pored živinarstva najintezivnija grana stočarstva, zahteva veliku pažnju prilikom odgoja prasadi. Faza odgoja se može podeliti na period sisanja i period posle zalučenja. Sigurno da i jedna i druga faza nose određene probleme koji mogu da komplikuju proizvodnju. U najvećem broju slučajeva i rentabilnost čitave svinjarske proizvodnje zavisi upravo od faze odgoja prasadi. Greške koje se tu naprave ne mogu kasnije da se isprave. Ukoliko se ne posveti dovoljno pažnje za posledicu može imati veliki procenat uginuća, takođe podjednako je neprihvatljivo i dobijanje većeg procenta škart prasadi. Bilo koja od ove dve mogućnosti dovodi do situacije da se ugasi kompletna proizvodnja.

Postupci nakon prašenja

Faza sisanja, započinje samim prašenjem prasadi. Graviditet kod svinja traje 110-120 dana. Jedan od preduslova za veću vitalnost prasadi je težina po rođenju. Sigurno da pored predisponirajućih faktora - genetika na težinu prasadi utiče ishrana krmača tokom graviditeta. Prosečna težina je 1.200 - 1.400 grama, veća težina je preduslov za bolju i napredniju prasad. Prasad koja su lakša 800 - 900 grama trebalo bi ukloniti iz legla. Ovakva prasad predstavljaju zbog svoje avitalnosti rezervoar za bolesti ostalih jedinki u leglu. Prilikom prašenja nešto što zahteva posebnu pažnju je temperatura u prasilištu i na mestu u boksu gde se okupljaju prasad. Temperatura treba da je 25 - 27 stepeni u samom prasilištu, dok na mestu u boksu gde se skupljaju prasad treba da je 30 - 32 stepena. Ukoliko je temperatura drastično niža kod mlade prasadi, posebno u hladnim mesecima dolazi do smrzavanja mladunaca. Prasad po rođenju bi bilo poželjno uvaljati u zeolit ili neki drugi

Rasprostranjeno je mišljenje da je mleko dovoljna hrana za prasad

preparat koji će omogućiti brže sušenje mladunaca, kao i nepotreban gubitak energije. Takođe niža temperatura za posledicu ima slabiju pokretljivost prasadi, oni teže dolaze do mleka i slabije napreduju, a to je posebno značajno u prvim danima života. Prasad nemaju dobro razvijen termo-regulacioni sistem po rođenju i on se razvija tek oko 20 dana.

Sledeća stvar o kojoj treba voditi računa je sečenje zuba i repova prasadi po rođenju. U novije vreme se ova mera čak i ne primenjuje u nekim zemljama, dok je negde predviđena određena turpija kojom se zatupljuju zubi da ne bi tokom sisanja iritirali majku. Kod nas se obično koriste manja klešta, ono što je mnogo bitnije je način sečenja zuba. Treba voditi računa da se ne ošteti vilica, kao i desni prasadi. Sečenje treba da se vrši paralelno sa desnama i vilicom bez pravljenja ranica i oštećenja. Ukoliko se naprave ranice, one predstavljaju ulazna vrata za razne infek-

cije, koje napadaju zglobove, unutrašnje organe kao i centralni nervni sistem. Lečenja su kadkad dugotrajna i sa neizvesnim ishodom.

Prolivi su sledeća stvar na koju treba obratiti pažnju u prvim danima života prasadi. U velikim zapatima se vrši preventivna vakcinacija suprasnih krmača. Tako da su ona najčešće zaštićena, međutim uvek postoji mogućnost pojave proliva koji su posebno karakteristični za mlađe plodkinje 1-2 prašenje.

Selekcija nerastova je stvar o kojoj se posebno vodi računa, posebno kod nerastova Landras rase, jer se oni koriste za dobijanje F-1 priplodnih krmača. Ukoliko su nerastovi otporni na prisustvo određenih bakterija, oni se ostavljaju u daljem priplodu i koriste se za dobijanje plodkinja. Poželjno bi bilo da se kod rizičnih krmača vrši provera 1-2 puta na dan da li imaju proliv. Ukoliko se primeti proliv to zahteva lečenje kako prasadi tako i krmača. Krmače dobijaju antibiotike kako injekciono tako i kroz hranu. Poželjno je da krmače u hranu obavezno dobijaju zakiseljivač. On pozitivno utiče na smanjenje broja bakterija iz urogenitalnog trakta u mleku krmača, što je jedan od glavnih razloga pojave proliva kod prasadi. Takođe treba lečiti obolelu prasad antibiotskim preparatima, bilo injekciono ili davanjem na usta-peroralno lekova koji štite sluzokožu creva. Ukoliko proliv duže traje, trebalo bi mladim jedinkama obezbediti preparate na bazi rehidratora koji se daju u vodu. Oni nadoknađuju izgubljenu tečnost, elektrolite, a daju i neophodnu energiju. Njihova primena mnogome ubrzava oporavak prasadi, a i smanjuje procenat škart jedinki.

U periodu 3-7 dana obavezno je davanje preparata gvožđa, čiji izostanak izaziva nesagledive posledice u vidu neizlečivih anemija. Takođe u periodu oko 7 dana vrši se vakcinacija prasadi od respiratornih infekcija. Ova preventivna vakcinacija

smanjuje troškove kako lečenja tako i gubitke, koji nastaju kasnije u proizvodnji.

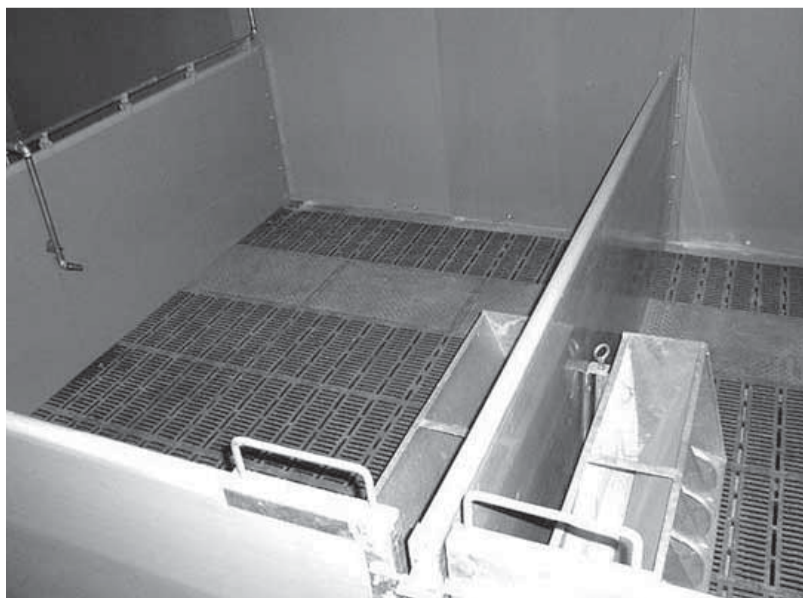
Ishrana i prostor

Široko je rasprostranjeno mišljenje kod odgajivača da je mleko dovoljna hrana za prasad. Međutim kod većeg broja prasadi u leglu kao i kod manje mlečnih krmača trebalo bi vršiti prihranu prasadi. Sa prihranom može da se počne posle 10 dana, dok posle 20 dana treba obavezno ponuditi hranu. Uz hranu treba davati i vodu, koja je neophodna za konzumaciju što veće količine hrane. Hrana za prasad treba da zahteva kako higijensku ispravnost, tako i lakosvarljivost. Proteinska hranjiva moraju da imaju visoku biološku vrednost. Hrana prasadima treba da je dostupna u hranilicama. Prilikom ishrane sa čvrstim hranjivima dolazi do proliva, koji je žučkasto-bele boje i koji prolazi za par dana. Ovaj proliv je nešto što je normalno i ukoliko se ne iskomplikuje prolazi bez problema. Hrana za prasad takođe sadrži zakiseljivače, enzime i probiotike, koji mnogome olakšavaju prelaz prasadi sa mlečne na ishranu čvrstim hranjivima. Dešava se da prasad zaprljaju svoju hranu mokraćom i izmetom, što takođe otežava ohranjivanje.

Period zalučenja je druga faza odgoja prasadi. Zalučenje se u zavisnosti od tehnologije odgajivanja obavlja u uzrastu 28 dana života. Postoje ranija zalučenja, kod nas nisu zaživela u većoj meri. Na individualnim gazdinstvima taj period nekad može da bude i do 45 dana života. Ovo sigurno dodatno opterećuje plodkinje, dešava se da pogotovo nazimice teže ili čak više ne ulaze u sledeći estrus. Hormonska terapija u ovim slučajevima daje slabije rezultate. Poželjno je da su prasad do zalučenja konzumirala što veću količinu hrane - predstara. Ukoliko su u proseku potrošili oko 1 kg. hrane, smatra se da

već imaju pravilno razvijen sistem za varenje. Prilikom zalučenja, vodi se računa da se formirane grupe ne razlikuju mnogo po telesnoj masi. Sama tehnologija ishrane po zalučenju može biti dvojaka. Prasad mogu da se hrane ograničeno - obročno ili da se praktikuje ishrana po volji. Sigurno je da obe imaju svoje dobre i loše strane. Slobodna podrazumeva konzumiranje količine hrane po volji, prasadima je hrana stalno dostupna, čak se noću drži upaljeno svetlo. Dok ograničena ishrana kreće sa nekih 200-250 grama po prasatu i povećava se svaka 2-3 dana za po 50 grama. Bez obzira na koji se način hrana daje ona mora biti odličnog kvaliteta i higijenski besprekerno ispravna. Treba izbegavati jeftinije i sumnjive komponente. Takođe objekti za odgoj ispunjavaju visoke standarde kako u pogledu ventilacije tako i u pogledu toplotne regulacije. Prasad moraju da dobiju i određenu površinu prostora, to je oko 0,25-0,3m po prasatu. Tu prasad ostaju do svoje težine od 20 - 25kg. Ukoliko se uspešno završi odgoj smatra se da je bitan deo posla oko proizvodnje svinja obavljen. Ukoliko se spreče prolivi i respiratorne infekcije dobijete zdravu prasad, koja su sposobna da konzumiraju što veću količinu hrane kasnije u predtovu i tovu. Poželjno je da podovi u odgajivaštu budu od rešetkaste plastike, jer mnogo je lakše prati i održavati higijenu nego podlogu od čvrstog-betonskog poda. Betonski pod je mnogo lošiji termoizolator. Hranilice mogu da budu grupe ili sa pojedinačnim mestima što zavisi od načina ishrane.

Iz navedenog se dolazi do zaključka da maksimalno treba voditi računa o ovoj fazi života prasadi. Opravdano je razmišljanje da se ulaganja u inovacije i opremu itekako isplate i donose bolje rezultate, što za posledicu ima jeftiniju proizvodnju i veću dobit.

Poželjno je da podovi u odgajivaštu budu od rešetkaste plastike

U boksu gde se skupljaju prasad temperatura treba da je 30 - 32 stepena

Hrana u programima i željama

Na nezadovoljavajuća kretanja u poljoprivrednoj proizvodnji Srbije ukazuje stopa rasta neto poljoprivredne proizvodnje, koja je tokom protekle decenije prosečno iznosila 1,3 odsto, a bruto vrednost 1,9 odsto, što su niže vrednosti u odnosu na period tokom 1980-ih. Optimalni model rasta računa s prosečnom stopom rasta poljoprivrede od 3,5 do četiri odsto tokom narednih deset godina

Piše: **Branislav Gulan**

Poljoprivredna politika usmerena ka razvoju poljoprivredne proizvodnje i očuvanju agrarnih resursa Srbije treba da predstavlja suštinski prioritet u sklopu sveukupnog razvoja države, kako u ekonomskom tako i u socijalnom i ekološkom smislu. Na nezadovoljavajuća kretanja u poljoprivrednoj proizvodnji ukazuje stopa rasta neto poljoprivredne proizvodnje, koja je tokom protekle decenije prosečno iznosila 1,3 odsto, a bruto vrednost 1,9 odsto, što su niže vrednosti u odnosu na period tokom 1980-ih. Optimalni model rasta računa s prosečnom stopom rasta poljoprivrede od 3,5 do četiri odsto tokom narednih deset godina. Imajući u vidu strukturu poljoprivredne proizvodnje Srbije, raspoložive resurse i dostignuti nivo produktivnosti, ocenjujemo da se promene moraju odvijati u pravcu rasta produktivnosti, stabilizacije prinosa i promene proizvodne strukture u biljnoj proizvodnji i dostizanja veće zastupljenosti stočarstva u vrednosti poljoprivredne proizvodnje.

Mora se zaustaviti smanjenje stočnog fonda, a povećati proizvodnja svih vrsta mesa i mleka. Učešće stočarstva u vrednosti poljoprivredne proizvodnje opalo je na oko 35 odsto, što je izuzetno niska vrednost i pokazatelj ekstenzivnosti poljoprivrede. Bez razvoja stočarstva, srpska poljoprivreda će ostati izvoznik jeftinih sirovina, što je sa aspekta potrebe razvoja prehrambene industrije nepovoljno rešenje.

Osnovni pravci razvoja u stočarskoj proizvodnji, u narednom periodu treba da budu usmereni u eliminisanje bilansnog deficita pojedinih proizvoda životinjskog porekla, povećanju potrošnje po stanovniku i rastu izvoza. Za realizaciju tih ciljeva zahteva se bezbedan sistem zdravija životinja, ispravnost i kvaliteta namirnica životinjskog porekla, adekvatna veterinarska kontrola životinja namenjenih dobijanju mleka, mesa i jaja, sve u lancu od ishrane do identifikacije životinja i na toj osnovi dugoročno, sistematsko podsticanje proizvodnje u stočarstvu, čime se može izmeniti struktura ukupne stočarske proizvodnje. Stočarski proizvodi imaju sve veće potencijalne mogućnosti za izvoz.

Poboljšanje stanja u proizvodnji mesa

Rastu vrednosti proizvodnje najviše bi doprinelo poboljšanje stanja u govedarstvu i svinjarstvu. Oba

sektora suočena su s problemom neorganizovanog tržišta, skupom stočnom hranom (kao posledicom osciliranja prinosa ratarske proizvodnje), sporom implementacijom standarda i sivom ekonomijom. Proizvodnja u govedarstvu i svinjarstvu će zbog svoje osetljivosti biti među poslednjima zahvaćene liberalizacijom tržišta, što ostavlja prostor da se u narednom srednjoročnom periodu (3-5 godina) negativni trendovi zaustave i krenu u fazu rasta.

Osavremenjavanjem tehnologije ukupne **govedarske proizvodnje**, poboljšanjem genetskih osobina goveda, naprednjem mlečnih tipova goveda, odnosno mesnih tipova, poboljšanjem uslova ishrane, boljim korišćenjem pašnjaka, većim udelom kvalitetne kabašte stočne hrane u ishrani, kao nege i zdravstvene zaštite možese povećati proizvodnja mesa. Ekonomskim podsticajima prilagođenim dužini biološkog ciklusa i brzini obrta kapitala i na toj osnovi povećanjem završne telesne mase utovljenih goveda (480-550 kilograma), procenjuje se da u narednih nekoliko godina proizvodnja govedeg mesa može biti povećana za oko 150.000 tona (370.000 utovljenih grla), a do 2020. godine na oko 180.000 hiljada (720.000 grla). Na toj osnovi, govede meso, naročito visoko kvalitetno juneće meso (baby beef) može ponovo postati jedan od vodećih izvoznih proizvoda na dosadašnjim i novim tržištima. Srbija sad ima dozvolu za izvoz kongitenta u EU bebi bifa od 8.870 tona, a izvozi se samo 10 odsto. Razlog je što su prazne staje pa nema mesa!

Procenjuje se da će se prosečna mlečnost krava (uz povećanje postojećeg broja i izmenom rasnog sastava) povećati na 5.000 litara, a u tim uslovima ukupna **proizvodnja sirovog mleka** može dostići 1,92 milijardi litara godišnje. Pored toga, očekuje se proizvodnja od oko 200 miliona litara ovčijeg i kozjeg mleka. Ukupna proizvodnja mleka od oko 2,1 milijarde litara, zadovoljila bi ukupne potrebe domaćeg tržišta (svežeg mleka i mlečnih prerađevina), a značajan deo mleka bi se mogao izvoziti u vidu prerađevina i autentičnih proizvoda visokog kvaliteta (beli sirevi, kajmak, kačkavalj).

Proizvodnja svinjskog mesa, povećanjem proizvodnje mesa po krmači i smanjenjem udela prasaadi u ukupnom broju zaklanih svinja, mogla bi se povećati sa 270.000 tona u 2010. godini na 320.000 tona u

Povećanjem proizvodnje mesa i jaja u živinarstvu se mogu obezbediti domaće potrebe

2015. godini i 390.000 tona u 2020. godini (oko 487.000 grla tovljenika), uz dalje poboljšanje genetskih osobina i odgovarajuću kvalitetnu ishranu, što zahteva potpuno obezbeđivanje zrnaste i najvećeg dela proteinske stočne hrane iz domaćih izvora. Ocenjeni obim proizvodnje bi zadovoljio potrebe domaćeg tržišta i omogućio izvoz, posebno prerađevina visokog kvaliteta (šunka, kulen i drugo).

Proizvodnja ovčijeg mesa, povećanjem broja grla i poboljšanjem genetskih osobina ovaca i posebno poboljšanjem uslova ishrane i nege, mogla bi dostići oko 45.000 tona (23.000 tona u 2007/09.), pri čemu bi jagnjeće meso bilo dominantno.

U živinarstvu, gde je veoma brz transfer savremene tehnologije, zaokruživanjem ciklusa proizvodnje (dedovska jata, roditeljska jata, brojleri) povećanjem proizvodnje mesa sa sadašnjih oko 98.000 na 170.000 tona i jaja na oko 2,70 milijardi komada, mogu se osigurati potrebe domaćeg tržišta.

Tako bi **ukupna proizvodnja osnovnih vrsta mesa** mogla bi u 2020. godini dostići oko 790.000 tona (2012. godine je bilo oko 465.000 tona), a sa mesom divljači, konjskim mesom, ribom i iznutricama oko 850.000 tona. To bi zadovoljilo ukupnu tražnju domaćeg tržišta, odnosno potrošnju mesa od oko 63-67 kilogramu po stanovni-

ku i omogućilo godišnji izvoz oko 95.000-135.000 tona mesa i prerađevina.

Šta raditi u biljnoj proizvodnji

Biljnu proizvodnju treba razvijati u pravcu: smanjenja ukupnih površina pod ratarskim usevima, povećanja površina pod industrijskim biljem, voćnjacima, vinogradima i livadama, povećanja prinosa po jedinici kapaciteta uz smanjenje njihove varijabilnosti, poboljšanja sortimana i sortimenta proizvodnje i kvaliteta proizvoda, veće tržišne i izvozne orijentacije.

Proizvodnju žita, na površinama manjim u proseku za oko osam odsto (kukuruzu manjim za oko 15 odsto, a pšenice većim za oko 10 odsto i uz istovremeno, povećanje površina pod raži, ječma i ovsa), obezbeđuje povećanje fizičkog obima proizvodnje: pšenice na oko 2,5 miliona tona, a kukuruza sa na šest do sedam miliona tona. Površine pod pšenicom i kukuruzom mogu se smanjivati srazmerno povećanju prosečnih prinosa, koji bi mogli dostići nivo od 5,5 tona po hektaru, odnosno sedam tona po hektaru. Ukupna proizvodnja žita mogla bi dostići obim od oko 14 miliona tona (oko 1,9 tona po stanovniku), od čega bi oko četiri miliona tona moglo biti usmereno na izvoz.

Površine pod industrijskim biljem bi trebalo povećati sa sadašnjih 440.000 hektara na 500.000 hektara. Povećanje površina trebalo bi realizovati kod šecerne repe na 80.000 hektara, suncokreta na 200.000 hektara, uljane repice na 15.000 hektara, kao i duvana na 17.000 hektara. Najznačajnije povećanje treba realizovati kod soje na oko 188.000 hektara. Osnovni usev za proizvodnju jestivog ulja ostaće suncokret, čija će proizvodnja biti povećana na oko 600.000 tona godišnje, uz značajno povećanje proizvodnje soje na oko 550.000 tona u zrnju. Ovim obimom proizvodnje uljarica obezbeđuju se ukupne potrebe za jestivim uljem na domaćem tržištu, značajan izvoz, kao i potrebne količine proteinskih hraniva za stočarsku proizvodnju. Polazeći od značaja soje, posebnim merama treba podsticati njeno širenje kao glavnog useva.

Površine pod **krmnim biljem** treba povećati sa 460.000 hektara na 610.000 hektara, odnosno za oko 150.000 hektara, pri čemu znatno treba povećati površine pod leguminozama, grahoricom i stočnim graškom. U njivskom sistemu gajenja treba uvoditi više krmnih leptirnjača (lucerke i deteline), krupnozrnih mahunjača, zeleni grašak, grahoricu, bob i lupinu. Pored podsticanja povećanja proizvodnje i poboljšanja kvaliteta krmnog bilja na oranicama, sejanim i prirodnim travnjacima, pažnju treba posvetiti naprednjem tehnologije pripreme, čuvanja i korišćenja ove hrane.

Površine pod povrćem treba povećati sa 273.000 hektara na 350.000 hektara, u čemu su i dalje najveće površine pod krompirom (oko 123.000 hektara). U cilju modernizacije povrtarske proizvodnje treba težiti ka povećanju produktivnosti i razvoju sistema visokovrednih ekoloških proizvoda, a sve u skladu sa zahtevima domaćeg i stranog tržišta. Za realizaciju tih ciljeva potrebno je poboljšati domaću selekciju i uvoditi strane visokoprosne sorte, primeniti nove tehnologije, povećati korišćenje sistema za navodnjavanje i zalivanje, proširiti proizvodnju u zaštićenom prostoru, posebno na porodičnim gazdinstvima sa malim posedom i većim brojem radno sposobnih članova.

U voćarsko-vinogradarskoj proizvodnji, potrebno je zaustaviti smanjivanje broja stabala kontinentalnih vrsta voća, čokota vinove loze i ukupnih površina pod vinogradima. Značajnijim povećanjem prinosa po jedinici kapaciteta, može se povećati i učešće ovih grana u strukturi vrednosti ukupne poljoprivredne proizvodnje. Razvoj **voćarstva**, sa velikih plantažnih voćnjaka u monokulturi, pretežno na ravničarskom području, treba usmeriti na nove zasade locirane u odgovarajućim agroekološkim rejonima, u brdovitom području, uvažavajući lokalne pomo-ekološke potencijale. Povećanje broja vrsta i sorata zahteva unapredjenje domaće selekcije određenih vrsta kontinentalnog voća, ali i uvoz odgovarajućeg sortimenta visoke proizvodne i tržišne vrednosti (maline, kupine, oraha, lešnika).

Nastaviće se

(Autor je član Odbora za selo Srpske akademije nauka i umetnosti)

Najznačajnije povećanje površina treba realizovati kod soje

Šta je donelo rđu pšenici

Toplo vreme i padavine uzrokovale su naglo širenje zaraze, te je na nekim njivama izvršeno i preoravanje (tarupiranje) useva, u nadi da će (već zakasnela) setva kukuruza moći delimično da nadoknadi ovaj ogromni gubitak

Eksperti sa Poljoprivrednog fakulteta u Novom Sadu dostavili su nam stručni osvrt o stanju pšeničnih polja. Tekst koji su potpisali prof. dr Branko Marinković, dr Goran Jačimović, prof. dr Jovan Crnobarac i dr Dragana Latković, direktor Departmana za ratarstvo i povrtarstvo, prenosimo u celini.

Poslednjih nekoliko dana pojavljuju se zabrinjavajuće vesti o izuzetno jakim napadima lisne rđe na pšenici. Toplo vreme i padavine uzrokovale su naglo širenje zaraze, te je na nekim njivama izvršeno i preoravanje (tarupiranje) useva, u nadi da će (već zakasnela) setva kukuruza moći delimično da nadoknadi ovaj ogromni gubitak.

Rđe strnih žita nisu novost, a bile su među najštetnijim bolestima sve do polovine 20. veka, kada su u proizvodnju uvedene tolerantne i otporne sorte. Zbog toga se ova oboljenja danas retko javljaju u epifitotičnim razmerama i ne spadaju među ekonomski najznačajnije patogene. Pšenice koje su manje tolerantne redovno trpe smanjenje prinosa od 5-15% ili više, u zavisnosti od faze razvoja useva kada dođe do infekcije. Međutim, veći broj današnjih sorti poseduju gene za otpornost prema rđama, dok druge, zahvaljujući ranijem stasavanju izbegavaju zaraze, te su i štete na pojedinim sortama vrlo nejednake.

Razlike između dve sorte u napadu lisne rđe

Štete od lisne rđe u fazi cvetanja

Jače zaraženo lišće od lisne rđe prevremeno propada (nekrotira), a naročito u slučaju jakog napada lista zastavičara zrna u klasu često budu slabo nalivena i štura.

Umerene temperature (kakve smo imali ove blage zime) i vlažno vreme, ali i nepravilna agrotehnika – pre svega suvisak azota i pregušti usevi – pogoduju razvoju rđa, naročito kod kasnostasnijih sorti. Dakle, lisne rđe se češće javljaju u jačem intenzitetu pri povećanoj

vlažnosti (poslednjih nekoliko dana) i povišenim temperaturama (optimum 22-25°C) u vreme klasanja i mlečne zrelosti pšenice. Tretiranje useva u ovim fazama, u slučajevima jačih napada, ne može značajno sprečiti pad prinosa (ove godine očekuje se smanjenje i do 45%), a nastalo gaženje useva prouzrokuje dodatne štete, te dobro treba proceniti eventualnu primenu zaštitnih sredstava.

Osnovu suzbijanja čini korišćenje sorti koje poseduju genetsku otpornost prema lisnim rđama. Na većim gazdinstvima preporučuje se gajenje više sorti različite otpornosti. Zatim, treba izbegavati suviše ranu setvu, obilno đubrenje azotom i pregustu setvu. Folijarna tretiranja fungicidima (pri čemu je vrlo važna blagovremena primena) svakako mogu značajno smanjiti napade kod osetljivih sorti.

Izvor: AgroServis

ZAŠTITA BILJA • PREPORUKE

Suzbijanje korova u soji

Usevima soje smo konstatovali veliku brojnost korova. Širokolisni korovi su dominantni, najviše palamida, čičak, ambrozija, gorušica, lipica i drugi, a takođe u zavisnosti od preduseva prisutne su i različite forme uskolisnih korova, a posebno sirka.

Tretman soje herbicidima nakon nicanja useva se ne preporučuje do formiranja prve troliske. Nakon formiranja, čim vremenski uslovi dozvole treba proveriti strukturu i razvojni stadijum korova i pristupiti tretiranju herbicidima. Veoma je važno ne dozvoliti da širokolisni korovi prerastu optimalnu fazu za efikasno suzbijanje.

Za suzbijanje širokolisnih i semenjskih formi uskolisnih korova preporučujemo trojnu kombinaciju herbicida GALBENON 2 I + OKVIR 8 g + RAMPAL 0,3-0,5 I* po 1 hektaru, uz dodatak okvašivača ALTEOX T PRIMA 0,1%.

Za prevazilaženje nepovoljnih vremenskih uslova kao što je hladno vreme i preterana vlažnost preporučujemo primenu biostimulatora EPIN EKSTRA u dozi od 50 ml/ha, koji se može mešati sa navedenim preparatima.

Suzbijanje višegodišnjih uskolisnih korova treba izvršiti posebno, nakon tretmana za širokolisne korove. Optimalna faza za suzbijanje uskolisnih korova je 15-20 cm herbicidima GALANT SUPER 1-1,2 I, RAFAL 120 1,2-1,5 I ili GLOBUS EC 2 I po 1 hektaru.

*Ukoliko planiramo setvu strnih žita u jesen herbicid RAMPAL EC treba primeniti u nižoj navedenoj dozi.

Tretman protiv bolesti klasa strnih žita

Usevi pšenice su u zavisnosti od vremena setve i sorte u fenofazi od početka klasanja do početka cvetanja.

Usevi ječma su uglavnom u fenofazi početka cvetanja. Upravo u periodu cvetanja, a posebno u uslovima čestih kišnih padavina dolazi do infekcije i pojave bolesti plesnivosti klasa (prouzrokovana *Fusarium graminearum*). Patogen pored direktnih šteta koje se ogledaju u smanjenju prinosa i smanjenja hektolitara stvara mikotoksine koji su opasni po zdravlje!

Tretman treba odraditi kada konstatujemo da je 5-10% klasova izbacilo prašnike. Treba naglasiti da je najefikasniji preventivni fungicidni tretman.

Od štetočina na strnim žitima smo uočili žitnu vaš, pivce, bavljaru, mušice, švedsku muvu i stenice.

Za fungicidni tretman u početku cvetanja preporučujemo

ANTRE PLUS u dozi od 1,5 l/ha ili AKORD u dozi od 1 l/ha. Ovi fungicidi deluju odlično i na prouzrokovane pepelnice, lisne rđe i pegavosti, tako da jednim tretmanom delujemo na više prouzrokovanih bolesti.

Za suzbijanje insekata u kombinaciju sa fungicidima treba uključiti insekticid DURBIN 200 EW u dozi od 150 ml/ha.

Za što brže prevazilaženje posledica izazvanih stresnim uslovima, povećanje prinosa i kvaliteta zrna preporučujemo CHOPIN EVOLUTION u dozi od 3-5 l/ha.

Navedeni preparati su kompatibilni i mogu se mešati.

Pre upotrebe preparata obavezno je pročitati uputstvo i ponašati se u skladu sa preporukama!

Izvor: Galenika-Fitofarmacija

NOVI SAD

SA PRODUKTNE BERZE NOVI SAD

Trgovina žitaricama

U periodu od 28.-30. aprila 2014. godine, preko Produktne berze je prometovano 200 tona robe, finansijske vrednosti 3.712.500,00 dinara.

Trgovalo se isključivo kukuruзом i pšenicom.

Svi ugovori koji su se odnosili na veštački sušen kukuruz su realizovani po jedinstvenoj ceni od 19,69 din/kg sa PDV-om (17,90 din bez PDV-a), što je za 1,13% viša cena u odnosu na prethodnu nedelju. Cena priridno svog kukuruza sa povećanom vlagom do 16% se nije menjala, tako da je ponder za dati period iznosio 19,36 din sa PDV-om (17,60 din bez PDV-a).

Pšenica ovogodišnjeg roda, sa isporukom u julu, prometovana je po 24,05 din/kg sa PDV-om (17,60 din/kg bez PDV-a).

Drugog dana nakon prvomajskih praznika, 6. maja, ukupan ostvareni promet na Produktnoj berzi u Novom Sadu iznosio je 100 tona. Zaključena cena za pšenicu, rod 2013., iznosila je 24,05 din/kg sa PDV-om, a za soju, rod 2013., iznosila je 64,57 sa PDV-om.

LEŽIMIR • SUSRET SA JOVANOM TOŠIĆEM, PROIZVOĐAČEM RAZNOG VOĆA

Voćarstvo - opredeljenje za budućnost

Odavno je poznato da je područje Fruške gore pogodno za sve one koji hoće da se bave voćarstvom. Otuda nije čudno što se, u ovim vremenima svekolike finansijske i druge nesigurnosti, sve više ljudi i porodica okreće voćarstvu. Jedan od takvih je i Jovan Tošić iz Ležimira

Trgovac po struci **Jovan Tošić**, iz Ležimira, već 10 godina se bavi sa voćarstvom, a kaže da je to njegovo opredeljenje za budućnost. Sada ima oko 5,5 jutara zasada raznog voća i planira da dalje povećava svoj posed i da zasniva nove voćnjake. Kako je sve počelo, ovaj 37-ogodišnjak nam je sam ispričao, ali kaže da oko voća radi zajedno sa ocem, a u poslu su uvek angažovani radnici, posebno je tako u sezoni poslova...

- Kada smo krenuli da se bavimo voćarstvom moja porodica je ima-

la jedno jutro pod voćem. Tu je bilo zasadjeno "malo onog, malo ovog voća". Onda sam kupio voćnjak od jednog prijatelja koji je odlučio da se time više ne bavi. Radili smo taj voćnjak dok naš novi zasad nije narastao, počinje priču Jovan Tošić.

Krenuli su Tošići od kajsije i breskve, posle su proširili zasade sa kruškom i jabukama, šljive su imali odavno na nekom svom komadu zemlje pod šumom. Pod voćem su im inače, njive koje nisu pogodne za setvu ratarskih kultura, koje su u brdu ili su male površine.

- Uz 5,5 jutara zasada kupio sam i nekoliko okolnih parčadi zemlje, koje su ljudi prodavali, pa ću širiti zasade voća, najavljuje Jovan.

Ovaj voćar, za koga dobri poznavanci prilika u selu Ležimiru govore da je najveći proizvođač voća, oko 90 odsto onog što proizvede proda u svežem stanju. Ono što ostane preradi - u rakiju.

Trgovac po struci i radnom angažovanju Jovan Tošić priča kako je o voćarstvu dosta saznao od prijatelja koji su se ranije tim poslom bavili, a li i čitajući literaturu. Imaju stalno angažovanu jednu ženu stručnjaka za zaštitu koja prati stanje zdravlja na voćkama, prati zaraze i pazi na vreme prskanja. Kada je sezona orezivanja tu je ekipa

Jovan Tošić u voćnjaku

Voće više daje

- Nisam na svojim njivama video priliku u ratarstvu jer imam malo zemlje za neko ozbiljno ratarstvo. Imamo između šest i sedam jutara zemlje, godinama smo sejali po tri jutra žita i tri jutra pšenice, pa smo pšenicu davali za dug za kukuruz, a kukuruzom hranili svinje koje su često imale nisku cenu. tako od zemlje nismo imali ništa. Zato smo se odlučili za proizvodnju voća. Planiram da širim zasade za još dva - tri jutra, biće novih sorti, planira Jovan Tošić.

iz Mandjelosa. To su sve stručni ljudi, koji su radili na Vranjašu, koji znaju svoj posao dobro, objašnjava Tošić.

- Sada se prati stanje voća na pepelnicu. Posle svake kiše jabuka se prska da ne bi došlo do nekih infekcija. Tu stručnjakova reč dolazi do izražaja i šta on kaže tako se radi.

Imam u svojim voćnjacima raznih vrsta voća i raznih sorti voća, ali nisam do sada pravio kalkulaciju šta mi ono donosi tačno. Budući da sam trgovac, prodajem ga u svežem stanju

sam i preko kolega, drugih trgovaca. Breskva je sezonska roba, kajsija takodje, a šljiva je bila lane džabe. Nadam se da će biti drugačije, a kada tako bude ni kalkulacija neće izostati, otvoreno govori ovaj proizvođač voća i nada se da će u Ležimir doći neki "Rusi i kupiti veliku količinu voća". Jer, to bi bila šansa za njega i druge proizvođače krušaka, jabuka, kajsija i breskava sa područja Fruške gore.

S. Đaković - M. Mileusnić

Ležimir: Sve više zasada pod voćem

LEŽIMIR • U POSETI MLADOM POLJOPRIVREDNIKU JOVANU KUZMANČEVIĆU

Seljaku posla i brige ne nedostaje

U ovom selu poljoprivrednici se najčešće odlučuju za setvu pšenice i kukuruza zbog potreba koje imaju u prehrani stoke i uslova koje daju otkuplivači

Mladi poljoprivrednik iz Ležimira **Jovan Kuzmančević** ima pune ruke posla. On obrađuje 60 hektara zemlje - kako svoje porodice, tako i zemlje i uzete u zakup, a u njegovoj porodici se gaji i stoka pa u turnusu bude do 100 komada svinja.

- Sada je situacija na tržištu stoke često nestabilna, prasid je veoma skupa, kilogram žive mere dostiže cenu od 350 dinara. Sve to utiče na punjenje tovilišta tako da su moja trenutno, uglavnom, nepopunjena. Jer, mi smo nedavno isporučili utovljene svinje - priča Jovan.

Ipak, kao i svakom poljoprivrednom proizvođaču posla ne nedostaje. Jer, ako nema stoke, ima posla na njivama, a prolećna setva samo što je obavljena. Kuzmančevići najviše seju kukuruz i pšenicu. Ove godine je zasejao dosta pšenice, 10 hektara merkantilnog kukuruza, ima i uljane repice koja jedinstvena u selu i šire, jer se ljudi ne odlučuju za nju zbog toga što nemaju preradivača - uljaricu. Zasejao je određene površine soje i ječma i sada čeka da vidi šta će i koliko roditi.

- Najviše je ovde zasejano "Pionirovo" seme, jer se zimi u selu organizuju predavanja o poljopri-

Jovan Kuzmančević pored svog traktora

vredi pa dolaze i stručnjaci ove se-menske kuće, uz one iz Instituta za ratarstvo i povrtarstvo. U Ležimiru se ne seje šećerna repa zbog slabog kvaliteta zemlje. Naša zemlja je od četvrte do šeste klase kvaliteta, nije adekvatna za setvu šećerne repe.

Za kukuruz ili pšenicu se opredeljujemo zbog potreba u prehrani

stoke i uslova koje nam daju otkuplivači, objašnjava Jovan Kuzmančević.

Pitamo ga koliko mladih se u selu bavi poljoprivredom, ima li promena u njihovim odlukama da odlaze u gradove, jer ni u gradovima ne cvetaju ruže...

- Imam mladih koji su otišli, ali i onih koji se vraćaju u selo da žive.

Ima u Ležimiru i mnogo staračkih domaćinstava čija je poljoprivredna mehanizacija u lošem stanju. Ljudi nemaju sa čim da obrade zemlju, da prevezu svoj proizvod, a nemamo ni zadrugu koja bi nam bila potrebna i olakšica u rešavanju raznih problema, smatra ovaj mladi poljoprivrednik.

Upravo stara ili nikakva mehanizacija, te nemogućnost kupovine nove, razlog je što su mnogi Ležimirci dali zemlju u zakup. Žive od zakupa, proizvodnje za sopstvene potrebe.

- Od poljoprivrede se trenutno ne može živeti. Seljaka svake godine nešto muči. Jedne godine je to led koji potuče rod, druge godine suša, ali mi u Ležimiru bar nemamo problema sa vodom u njivama kao što ove godine imaju u drugim krajevima, primetio je naš sagovornik.

Planovi ovog mladog poljoprivrednika su skrojeni prema mogućnostima. Voleo bi on da može da bude ambiciozniji u planovima, ali

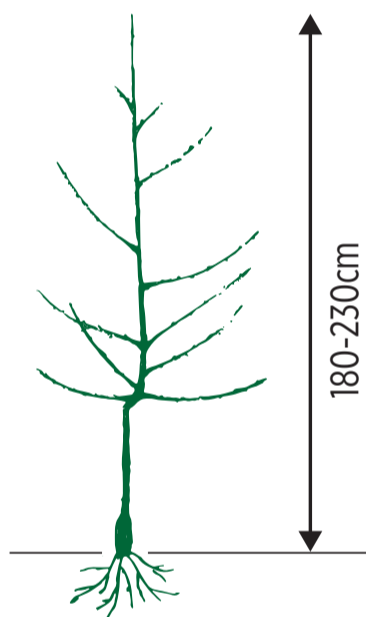

do tih dana svestan je moraće da sačeka. Jer, sve ne zavisi od pojedinca, već od sistema i društva u kom živimo.

S. Đaković - M. Mileusnić

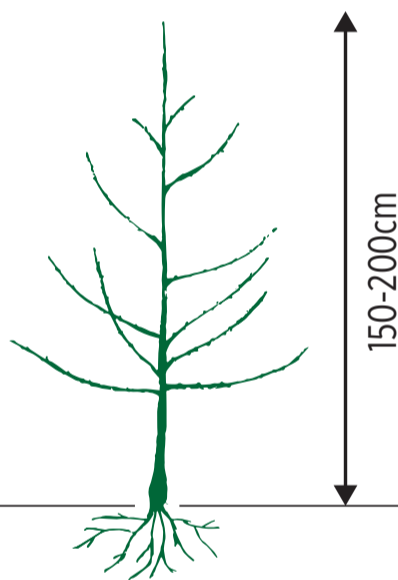
NAJSAVREMENIJE SADNICE JABUKA U SRBIJI

TIPOVI SADNICA U RASADNIKU

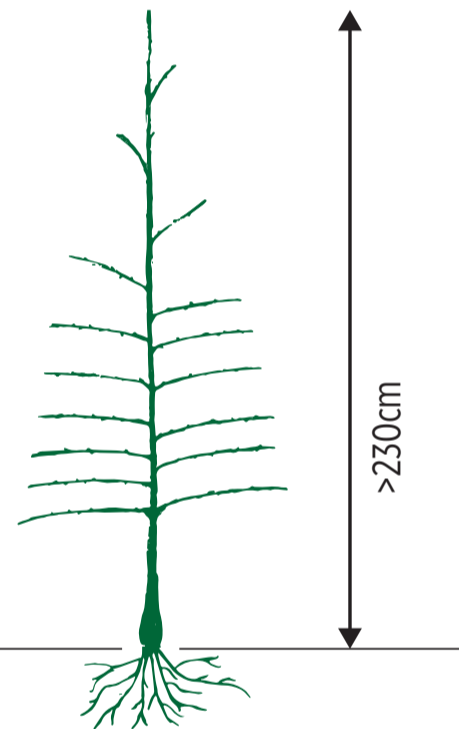
DVOGODIŠNJE KNIP SADNICE (7+)

Knip 7+ je kategorija sadnice koja je dobro poznata svim voćarima. Za nju je karakteristično da joj se rodni potencijal u drugoj godini kreće od 6-9 kg po sadnici. Voćnjaci podignuti ovim sadnicama u pun rod ulaze u četvrtoj ili petoj godini, zavisno od tehnologije proizvodnje.

OSAMNAESTOMESEČNE SADNICE

Osamnaestomesečne sadnice u drugoj godini dostižu prinos od 5-7 kg po stablu. Pun rod dostižu u petoj godini starosti.

MAGNUM SADNICE

Magnum sadnica predstavlja novu kategoriju sadnica i kod nas, a i u svetu. Ova sadnica se odlikuje rodnom potencijalom u drugoj godini od 8 do 10 kg po stablu. Za ovu kategoriju sadnica je karakteristično da uz odgovarajuću tehnologiju u pun rod ulazi od treće do četvrte godine.

KONTAKT TELEFONI: 065 569 75 31, 065 83 44 424, 064 645 52 35
POSETITE NAS NA: www.deltaagrar.rs

DELTA AGRAR

Sprečavanje pojave rđaste prevlake i izduživanje plodova

Piše: Prof. dr Zoran Keserović,
Poljoprivredni fakultet Novi Sad

Sorte čiji plodovi imaju tanku kutikulu, ili imaju pojedine oblasti sa tankom kutikulom, su osetljivije na pojavu rđaste prevlake - Pojava rđaste prevlake je nepovratan proces, tj. kada se jednom pojavi ona se ne može otkloniti. Zbog toga se tretman mora obaviti preventivno, pre pojave rđaste prevlake

Kod jabuke rđasta prevlaka može da prekrije manju ili veću površinu ploda narušavajući izgled ploda. Atraktivnost, tj. izgled ploda značajno utiče, a ponekad ima presudnu ulogu, na odluku potrošača prilikom kupovine jabuke (Keserović et al., 2003).

Rđasta prevlaka

Rđasta prevlaka je plutasta prekrivka na površini ploda jabuke koju biljka formira kao reakciju na oštećenje pokožice, ili nepravilnosti u formiranju ćelija pokožice, radi zaštite i izolacije oštećenog tkiva. Pokožica ploda jabuke se sastoji iz epidermisa, sa najčešće jednim slojem ćelija koji je prekriven kutikulom i hipodermisa, koji se sastoji iz više slojeva ćelija. Plodovi kod kojih se razvija rđasta prevlaka u tkivu pokožice dolazi do formiranja felogena i njegove aktivnosti. Kao rezultat aktivnosti felogena na unutrašnjoj strani se formira feloderm, a na spoljašnjoj se formira pluta. Sva tri sloja zajedno, feloderm, felogen i pluta, čine periderm. Razvoj periderma dovodi do potiskivanja ćelije epidermisa i pluta izbijaju na površinu. Ta pluta na površini ploda je tzv. rđasta prevlaka (slike 53 i 54).

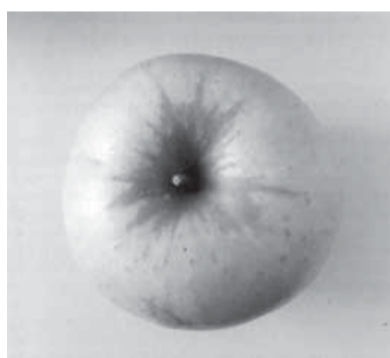
Pojava rđaste prevlake je genetski uslovljena ali je određena i spoljašnjim uslovima sredine (Fogelman et al., 2009). Struktura i debljina kutikule je veoma važna za otpornost na pojavu rđaste prevlake. Sorte čiji plodovi imaju tanku kutikulu, ili imaju pojedine oblasti sa tankom kutikulom, su osetljivije na pojavu rđaste prevlake.

Zlatni delišes osetljiv na rđastu prevlaku

Zlatni delišes je podložan pojavi rđaste prevlake upravo zbog slabije strukture kutikule. Pojava rđaste prevlake na prvom mestu zavisi od sorte jabuke. Sve sorte jabuke nisu jednako podložne pojavi rđaste prevlake. Sorta zlatni delišes je veoma osetljiva na pojavu rđaste prevlake,

dok su klonovi ove sorte odlikuju manjim prisustvom rđaste prevlake. Kod nekih sorti rđasta prevlaka je normalna pojava i može da prekrije celu površinu ploda. Kod tih sorti, tzv. kožara, rđasta prevlaka, ukoliko nije posledica prouzrokovana biljnim bolestima, štetočinama ili mrazom, se ne smatra manom već je ona sortna karakteristika.

Oštećenje plodova, tj. pojavu rđaste prevlake, mogu izazvati ekološki uslovi sredine (vlažnost vazduha, kiša, mraz, sunčeva svetlost), patogeni, insekti, pesticidi. Do oštećenja pokožice može doći i mehaničkim putem.

Slika 54. Rđasta prevlaka u peteljkinom udubljenju, sorta zlatni delišes

Tretmani i preparati

Tretman giberelinima (GA) je praktični metod za sprečavanje ili smanjenje pojave rđaste prevlake (Buban et al., 1993; Eccher, 1983, 1986; Taylor and Knight, 1986; Barandoozi et al., 2009) izazvane klimatskim faktorima (Yuri and Castelli, 1998). Ublažavanje stresa tokom intezivne deobe ćelija plodića je primarni efekat GA. Taylor i Knight (1986) su ispitivali efekat GA₄₊₇ na pokožicu plodića i došli do zaključka da GA₄₊₇:

- povećavaju plastičnost pokožice za 25%, dok na elastičnost nemaju efekta;
- izazivaju uvećanje epidermalnih i hipodermalnih ćelija;

Slika 53. Jaka rđasta prevlaka, sorta zlatni delišes

- utiču na smanjenje ukupnog broja ćelija pokožice ploda.

Pored preparata na bazi GA₄₊₇ radi sprečavanje pojave rđaste prevlake koriste se i preparati na bazi kombinacije GA i sintetičkog citokina benziladenina (BA).

Pitanje početka tretmana je veoma značajno. Pojava rđaste prevlake je nepovratan proces, tj. kada se jednom pojavi ona se ne može otkloniti. Zbog toga se tretman mora obaviti preventivno, pre pojave rđaste prevlake. Ispitivanja koja su izvršili Eccher i Hajnajari (2006) pokazala su da je period maksimalne osetljivosti za pojavu rđaste prevlake kod jabuke između druge i četvrte nedelje posle punog cvetanja, kada je prečnik plodića između 15 i 30 mm. Međutim, sa tretmanom fitohormonima protiv pojave rđaste prevlake treba početi pre perioda najveće osetljivosti. Prvo prskanje treba obaviti nakon precvetavanja, kada je prečnik plodića oko 4,5 mm. Nakon toga, treba obaviti minimum još jedno tretiranje u razmaku 7-10 dana od prvog tretiranja. U agroekološkim uslovima Srbije, rđasta prevlaka kod sorte jabuke zlatni delišes najverovatnije nastaje zbog povećane vlažnosti vazduha u fazi deobe ćelija ploda. Ukoliko su povoljni uslovi za nastajanje rđaste prevlake neophodno je uraditi 4 prskanja tokom vegetacije u razmaku 7-10 dana.

Radi ocene pojave rđaste prevlake može se koristiti deskriptor "Colour & Quality" (Wert, 2010). Deskriptor sadži ocene od 1 do 10: 1. slaba prevlaka u peteljkinom udubljenju, 2. jaka prevlaka u peteljkinom udubljenju, 3. rđasta prevlaka oko lenticela, 4. slaba mrežavost, 5. srednja mrežavost, 6. jaka mrežavost, 7. i 9. srednja rđasta prevlaka, 8. jaka rđasta prevlaka, 10. prevlaka izazvana mrazom.

Pored navedenog, GA i BA mogu da dovedu do izduživanja (slika 55) i peteljke ali i do deformacija plodova. Radi poboljšanja oblika ploda tj. izduživanja plodova, prvo prskanje treba da se obavi kada je otvoren centralni cvet. Drugo tretiranje se obavlja nekoliko dana kasnije kada se otvore bočni cvetovi. Ukoliko se obavlja dva tretiranja, doze treba podeliti. U slučaju brzog cvetanja može se primeniti jedan tretman sa punom dozom u periodu precvetavanja.

Giberelini mogu negativno da deluju na formiranje rodni pupoljaka ukoliko se primene prevelike doze preparata na bazi GA radi sprečavanje pojave rđaste prevlake (Wertheim, 1982). U istraživanju iz 2010 i 2011. godine, u agroekološkim uslovima Fruške gore, preparati na bazi GA₄₊₇ i BA+GA₄₊₇ nisu imali značajan negativan uticaj na potencijalnu rodnost.

Biljni regulatori rasta za pospešivanje obrastanja krune

Za bolje obrastanje krune stabala preporučujemo 15 ml Promalina NT (ili sredstvo sa istim dejstvom) po litri vode. Kako bi se postigao efekat bez izgaranja listova i pre vremena grananja, za 100 stabala treba primeniti 500 do 700 ml vode. Mešavina se nanosi prskalicom za cveće ili električnom ranac-prskalicom sa veoma finom diznom. Izdanci u krošnji se odzgo dobro nakvase. Čim mladari dostignu dužinu od 3 cm, može se početi sa prvim tretmanom. Potom se tretman ponavlja na svake dve nedelje, sve do kraja jula/početka avgusta. Kako bi se tretmanima dostiglo optimalno unapređivanje rasta, potrebno je da se pre toga mladari u krošnji pojednostave.

Kako sprečiti pojavu rđaste prevlake?

Prvo prskanje treba obaviti nakon precvetavanja, kada je prečnik plodića oko 4,5 mm. Nakon toga, treba obaviti minimum još jedno tretiranje u razmaku 7-10 dana od prvog tretiranja. U agroekološkim uslovima Srbije, rđasta prevlaka kod sorte jabuke zlatni delišes najverovatnije nastaje zbog povećane vlažnosti vazduha u fazi deobe ćelija ploda. Ukoliko su povoljni uslovi za nastajanje rđaste prevlake neophodno je uraditi 4 prskanja tokom vegetacije u razmaku 7-10 dana.

Sprečavanje neželjenog rasta grana

Sredstvo za obradu povreda kod drveća Brafix ili druga sredstva za obradu povreda, koja po kilogramu sadrže 350 ml Obsthormona 24a (= ca. 2% NAA), blokiraju rast. Pasta se na izdanke u krošnji četkicom nanosi na dvogodišnje voćke, u vidu 5 cm široke manžetne. Pogodna sredstva su Arbocol, Baumbalsamo i Lgocortex. Idealni trenutak za primenu ovog sredstva jeste odmah nakon prestanka cvetanja. Četkica mora da se koristi isključivo za tu primenu. Sorte gala, greni smit, breburn i pink lady® reaguju osetljivije od drugih vrsta. Zbog toga sredstva sa sadržajem 2% NAA kod osetljivijih sorti treba koristiti tek na trogodišnjim stablima. Ako se tretman primenjuje kod dvogodišnjih stabala, sredstvo treba napraviti sa 200 ml Obsthormona 24a/kg. Vreme na dan tretiranja treba da bude bez padavina.

Ako drveće raste previše visoko, vrh drveća treba na jesen, nakon berbe ili tokom zimskog orezivanja skratiti do prve grane ispod vrha. Najbolje bi bilo da je ta grana dvogodišnja ili trogodišnja, sa cvetnim pupoljcima. Kod većeg skraćivanja (velika površina sečenja), sa takvim sredstvom (sa sadržajem 200 ml Obsthormona 24a) tretirati samo to mesto. Dejstvo inhibicije rasta jače deluje na jesen.

Na završetak rasta izdanaka kod sorti jonagold, greni smit i fudži, ali i kod drugih vrsta, putem primene 15 do 20 ml/hl Obsthormona 24a može se izvršiti pozitivni uticaj. Na visokim temperaturama i/ili za veće količine plodova upotrebiti nižu dozu. Ovo sredstvo se najranije upotrebljava kod promera ploda od 30 mm - tri do pet puta u toku leta. Obratiti pažnju kod sorti sa manjim plodovima jer ovo sredstvo utiče na veličinu plodova.

Iz udžbenika:
"Integralna proizvodnja jabuke"

Slika 55. Izduživanje plodova nakon upotrebe BA+GA₄₊₇ sorta zlatni delišes

Alternaria solani, Leveilula taurica i Fusarium oxysporum

Za hitin i hitosan dokazano je da smanjuju intenzitet brojnih bolesti kao što je pepelnica paradajza izazvana s *Oidium neolycopersici*, pepelnica krastavca, ječma, ali i trulež korena i fuzarijansko uvenuće paradajza. Dokazano je da imaju veoma malu toksičnost, tako da se smatraju produktom sa veoma dobrim potencijalom za korišćenje u zaštiti biljaka u organskoj proizvodnji

Dr Aleksandra R. Bulajić
Poljoprivredni fakultet, Beograd – Zemun

Alternaria solani

Rano otkrivanje pojave bolesti je od izuzetnog značaja da bi se sprečilo širenje i zato je potrebno redovno pregledati biljke i pratiti da li su se pojavili prvi simptomi. Njih je najbolje tražiti na najstarijim listovima, koji su najbliže zemlji. Veoma korisno je i pratiti vremenske uslove da bi bio poznat rizik od pojave bolesti, jer se na taj način čak i u konvencionalnoj proizvodnji značajno smanjuje broj tretmana fungicidima. Ukoliko su uslovi za razvoj bolesti povoljni, a sve preventivne mere za sprečavanje pojave koje su već navedene nisu bile dovoljne, neophodno je primeniti neki od raspoloživih proizvoda, koji su dozvoljeni u sistemu organske proizvodnje. Pre primene bilo kojeg produkta važno je detaljno proveriti prvo namenu, odnosno da li je proizvod uopšte namenjen za suzbijanje *A. solani*, a potom i da li se nalazi na listi dozvoljenih proizvoda u organskoj proizvodnji. Primena određenih jedinjenja na bazi bakra je dozvoljena, uz izvesna ograničenja, iako je reč o sintetičkim jedinjenjima. Preparati sa takozvanim fiksiranim bakrom, preparati na bazi bakar-oksiklorida, kao i hidrogen-peroksid i natrijum-bikarbonat (soda bikarbona) mogu da se primene u kontroli *A. solani*. Neophodno je ipak voditi računa o tome da prekomerna primena jedinjenja na bazi bakra može da dovede do njegovog nagomilavanja u zemljištu i kontaminacije tekućih voda, a time i do toksičnosti za druge organizme. Takozvani bioracionalni, bioprihvatljivi proizvodi predstavljaju važnu alternativu za kontrolu biljnih patogena. Istraživanja su pokazala uspešnu zaštitu biljaka paradajza od *A. solani* tako što su tretirane ekstraktima komposta (u odnosu 1:5 u vodi). Drugi istraživači pokazali su da efikasnost ekstrakta komposta može biti povećana kada se kombinuje sa biofungicidima «serenade max» (na bazi *Bacillus subtilis*) i «sonata» (na bazi *Bacillus pumilis*). Pored toga, ekstrakt belog luka, kao i ekstrakt biljke neem takođe su se pokazali efikasnim u smanjenju intenziteta prevremenog sušenja lista paradajza.

Leveilula taurica

U području Mediterana, a ponekad i u našoj zemlji, pepelnica paradajza izazvana sa *L. taurica* predstavlja ekonomski značajan problem. Ova gljiva prilično je neobičan pripadnik familije Erisiphaceae. Naime, za razliku od ostalih vrsta ove familije, *L. taurica* je jedan od retkih predstavnika koji se razvija endofitno što njeno suzbijanje čini dosta teškim. U konvencionalnoj proizvodnji, kao i u uslovima organske proizvodnje, ova gljiva suzbija se primenom sredstava na bazi sumpora. Iako je primena sumpora dozvoljena u organskoj proizvodnji i široko se primenjuje, ova jedinjenja ispoljavaju najmanje dve velike mane, naročito u područjima Južne Evrope i drugim semiaridnim područjima, a kao posledica globalnog zagrevanja sve češće i u našoj zemlji. Primena sumpora, pre

svega, ispoljava često fitotoksično delovanje kada temperature prelaze granicu od 30°C, što je veoma niska granica u uslovima proizvodnje u zaštićenom prostoru. Zatim, sumpor ispoljava veoma negativno delovanje na postojanost i aktivnost prirodnih neprijatelja koji se ispuštaju i koriste u kontroli štetnih insekata u paradajzu. Osim toga, pare sumpora ubrzavaju propadanje plastičnih pokrivki koje se široko koriste u području Mediterana, a i u našoj zemlji, čime im skraćuju vek upotrebe, poskupljujući proizvodnju paradajza.

Obimna istraživanja se sprovode da se iznađu alternativne strategije kontrole pepelnice u paradajzu u sistemu kako organske, tako i integralne proizvodnje. Kao alternativa primeni sumpornih jedinjenja istražuje se primena manje osetljivih hibrida, kao i različitih elicitora (onih koji pobuđuju, aktiviraju) otpornost biljaka, primenjenih preko zemljišta ili folijarno. Niz različitih organizama i jedinjenja ponašaju se kao elicitori i sposobni su da indukuju otpornost kod različitih biljaka. Ovi elicitori mogu da se svrstaju u četiri osnovne grupe: (i) komponente ili jedinjenja proizvedena od strane gljiva, bakterija ili rizobakterija koje podstiču porast biljkaka, uključujući antibiotike, hitih, ergosterol, glukane, lipopolisaharide i lipopoligosaharide; (ii) biljni ekstrakti i produkti pripremljeni na bazi biljnih ekstrakata kao što su

Kako izbeći fuzariozno uvenuće?

Proizvodnja sopstvenog rasada, uz korišćenje sertifikovanog semena bez patogena, podiže nivo sigurnosti, ali neophodno je pri tome koristiti sterilan supstrat u kojem sigurno nema tvorevina *F. oxysporum*. Preporučuje se i korišćenje teških malč folija što deluje dvojako: snižava temperaturu zemljišta i usporava razvoj patogena, a time doprinosi i kontroli fuzarioznog uvenuća paradajza.

jasmonati, oligogalakturonidi, brasinolidi, oksalati, sfingolipidi, salicilna kiselina, spermin, etilen i određena isparljiva jedinjenja; (iii) prečišćeni prirodni i sintetički ugljovodonici uključujući hitosan, saharin, glukane iz morskih algi i druge; i (iv) druga jedinjenja kao što je DL-3-amino-butirična kiselina, neke masne kiseline, vitamin B1 i B2, sintetički pobuđivači kao što je BTH i drugi. Za mnoge hemikalije koje se koriste kao elicitori vrlo je verovatno da nikada neće biti odobrene da se koriste u sistemu organske proizvodnje. Ipak, nekoliko elicitora proizvedenih od biljnih ili životinjskih otpadnih materija imaju dozvolu za promet u okviru standarda u organskoj proizvodnji u Evropskoj uniji i oni uključuju (i) hitin, (ii) hitosan i (iii) Milsana (komercijalni produkti za prodaju Milsana i Regalia SC).

Hitin je jedan od tri polisaharida prisutna u prirodi u najvećim količinama. Hitin se nalazi u oklopu zglav-

Slika 7. *Fusarium solani*: Uvenuće i sušenje listova usled truleži korena

kara, krilima insekata, kao i ćelijskom zidu gljiva. U kruženju hitina u prirodi učestvuju hitinolitike bakterije koje ga pretvaraju u organska jedinjenja, koja mogu biti izvor azota i ugljenika za ostale žive organizme. Postoje podaci da obogaćivanje zemljišta hitinom pomaže smanjenju prisustva zemljišnih gljiva u paradajzu, kao i da stimuliše rast antagonističkih hitinolitičkih bakterija u rizosferi biljaka.

Hitosan je N-deacetilovani derivat hitina za koji postoje podaci da indukuje rezistentnost protiv kako folijarnih, tako i zemljišnih patogena. Komercijalna formulacija hitosana, Chitoplant prodaje se u Nemačkoj (Chitodent, www.chitodent-vertrieb.de), kao preparat za jačanje biljaka.

Hitin i hitosan su opisani da pobuđuju odbrambene reakcije biljaka, kao što je proizvodnja hidrolitičkih enzima (hitinaze, glukanzaze, lizozimi), a veoma je dobro dokumentovana i njihova antimikrobijalna aktivnost usmerena prema gljivama kroz nagomilavanje fitoaleksina, formiranje kaloza i lignifikaciju. Za hitin i hitosan dokazano je, takođe, da smanjuju intenzitet brojnih bolesti kao što je pepelnica paradajza izazvana s *Oidium neolycopersici*, pepelnica krastavca, ječma, ali i trulež korena i fuzarijansko uvenuće paradajza. Za oba jedinjenja, hitin i hitosan, dokazano je da imaju veoma malu toksičnost, tako da se smatraju produktom sa veoma dobrim potencijalom za korišćenje u zaštiti biljaka u organskoj proizvodnji.

Milsana je komercijalna formulacija ekstrakata višegodišnje biljke (*Fallopia (Reynoutria) sachalinensis*) i dobro je poznati elicitor biljne otpornosti. Ova formulacija je registrovana od kompanije "Biofa" (Nemačka) za folijarnu primenu protiv

pepelnica brojnih biljaka, uključujući i paradajz. Prema nekim podacima efikasnost kontrole pepelnice primenom preparata "milsana" približna je efikasnosti standardnih tretmana sumporom. Prema podacima drugih istraživača, efikasnost „milsane“ u kontroli *L. taurica* bila je oko 15%, dok je u isto vreme prinos bio čak niži nego u netretiranoj kontroli, što prema njihovom mišljenju nije preporučilo ovaj preparat za primenu u organskoj proizvodnji.

Fusarium oxysporum

Fuzariozno uvenuće je bolest paradajza izazvana *Fusarium oxysporum*, gljivom koja je prisutna skoro u svim područjima gajenja paradajza u svetu. Simptomi se mogu videti još u rasadu, kada zaražene biljke zaostaju u porastu. Na starijim biljkama uočava se uvelost potom sušenje listova koje ostaje da visi na biljci (slika 7), a na poprečnom preseku stabla uočava se karakteristična nekroza sprovodnih sudova. Zaražene biljke brzo uginu, a patogen se brzo širi na susedne biljke.

Razvoju bolesti izazvane *F. oxysporum* pogoduje toplo vreme. Ova bolest prevalentna je na kiselim peskovitim zemljištima, mada se javlja i u drugim tipovima zemljišta. Reč je o zemljišnoj gljivi koja može da preživi nekoliko godina u zemljištu bez prisustva osetljivog domaćina. U populaciji patogena opisano je postojanje tri različite rase. Rasa 1 je bila najšire rasprostranjena, a Rasa 2 je više od 20 godina bila veoma ograničenog rasprostranjenja (samo Ohajo, SAD), a potom se veoma brzo proširila u celom svetu i postala veoma značajna. Rasa 3 je najkasnije opisana i iz Brazila se prvo proširila u SAD, a kasnije i šire. Genetička

osnova otpornosti paradajza na ove tri rase je različita. Otpornost na *F. oxysporum* Rasu 1 i 2 je poligena (kontrolisana sa više gena), što je čini dugotrajnijom u polju i patogenu je teško da se prilagodi i formira izolate koji će slomiti ovakvu otpornost. Otpornost na Rasu 3 je monogena (kontrolisana jednim genom), što znači da je patogenu lakše da je prevaziđe i formira izolate koji je mogu slomiti.

Patogen prodire u biljku kroz rane na korenu koju raste u zaraženom zemljištu. Razvoju bolesti pogoduju neki uslovi spoljne sredine kao što su temperatura zemljišta i vazduha iznad 28°C, optimalno vlažno zemljište za rast biljaka, nedostatak azota i fosfora, a višak kalijuma u zemljištu, niska pH vrednost zemljišta, kraj vegetacije kada vlada kratak dan, nedovoljna osvetljenost biljaka, kao i oštećivanje korena prilikom obrade zemljišta.

F. oxysporum može da se prenosi semenom, zemljom, na pritkama, zaraženim rasadom, opremom i oruđem, na odeći i obući radnika. Na veće udaljenosti prenosi se semenom, zaraženim rasadom ili infestiranim zemljištem. Patogen može da se širi i vetrom koji nosi čestice prašine u vidu finih čestica zemlje na kojima se mogu nalaziti spore.

Kontrola *F. oxysporum* u organskom paradajzu, pre svega, postiže se gajenjem otpornih sorti i genotipova. U komercijalnoj proizvodnji primenjuje se i fumigacija zemljišta najčešće pregrejanom vodenom parom, mada to nije moguće organizovati, niti je ekonomski isplativo u svim objektima. Preporučuje se solarizacija zemljišta koja se postiže prekrivanjem zemlje crnom folijom i omogućavanje sunčevim zracima da zagreju zemljište do visokih temperatura, koje uništavaju spore gljive. Postoje preporuke i za korišćenje agenasa biološke kontrole, izolata gljiva iz roda *Trichoderma*. Pored toga, podizanje pH zemljišta na pH 6,5-7, kao i prihrana azotom iz nitratskih organskih đubriva doprinose postizanju efikasne kontrole *F. oxysporum* u paradajzu. Neophodno je izbeći i zalivanje plavljenjem, kao i pažljivo kontrolisati kvalitet vode za navodnjavanje. Izbegavati korišćenje različitih stajaćih voda za navodnjavanje, jer mogu da sadržavaju spore patogena i tako posluže kao izvor zaraze. Proizvodnja sopstvenog rasada, uz korišćenje sertifikovanog semena bez patogena, podiže nivo sigurnosti, ali neophodno je pri tome koristiti sterilan supstrat u kojem sigurno nema tvorevina *F. oxysporum*. Preporučuje se i korišćenje teških malč folija što deluje dvojako: snižava temperaturu zemljišta i usporava razvoj patogena, a time doprinosi i kontroli fuzarioznog uvenuća paradajza. Iako plodored u trajanju najmanje 5-7 godina ne može da eliminiše prisustvo patogena, ipak smanjuje gubitke. Za plodored se preporučuju biljke koje ne pripadaju familiji Solanaceae.

Sve navedene mere neophodno je kombinovati i primenjivati istovremeno, jer je kontrola ovog opasnog patogena veoma teška u konvencionalnoj, a kamoli u organskoj proizvodnji paradajza.

(U idućem broju: *Rhizoctonia solani*, *Pyrenochaeta lycopersici*, *Bakarna žica*)

Preuzeto iz naučno - stručnog časopisa "Savremeni povrtar" (br. 48)

PROIZVODNJA ENERGETSKIH PELETA OD BIOMASE (2)

Održivost investicije u proizvodnji peleta

Pelete formirane od usitnjenog materijala imaju bolje mehaničke osobine i postojaniji su pri transportu i skladištenju, ali znatno se povećava udeo uložene energije na usitnjavanje - Tendencija je da cena peleta u Evropi raste zbog smanjenja količine biomase

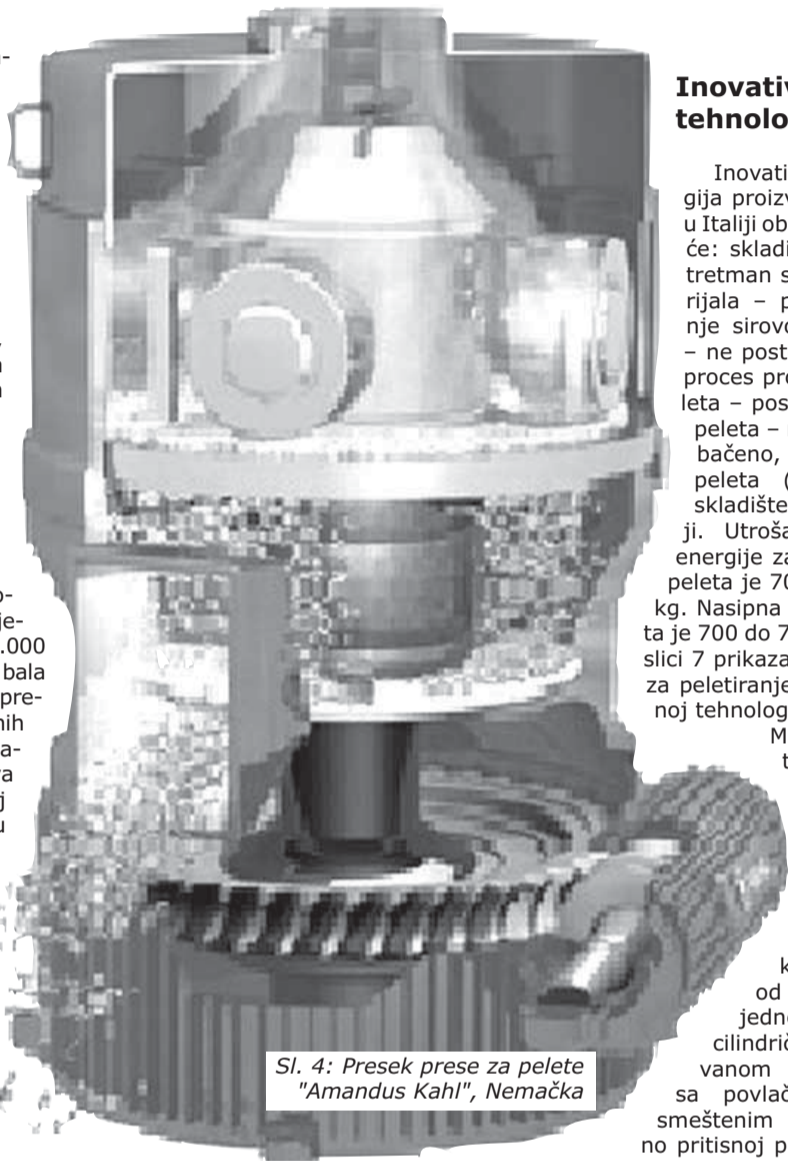
Ukupna instalirana snaga pogona u firmi "Fasada" iz Crvenke iznosi 60 kW. Dobijena finansijska sredstva iz Fonda za razvoj Vojvodine su utrošena na izradu: usipnog koša sa mešalicom, dozatora mase, kondicionera, peletirke, transportne trake, vibracionog transportera, hladnjaka, sita, ciklona, ustava i mlina čekičara sa transportnim ventilatorom. Ova oprema je koštala 25.000 evra. Takođe, nabavili su traktor sa utovarivačem bala, koji je koštao 12.000 evra. Za sirovinu (30.000 bala sojine slame) platili su 10.000 evra. Adaptacija objekta koštala je 4.500 evra. Nabavljenе su i dve prikolice za 1.000 evra. Elevator za podizanje bala na kamare nemaju, kao ni presu za slamu. Pored dobijenih sredstava vlasnici firme angažovali su sopstvena sredstva u visini 11.000 evra, svoj rad i vreme. U pogonu su bila zaposlena dva radnika po smeni, ukupno šest radnika, plus poslovođa u prvoj smeni. Cena balirane slame u male prizmatične bale iznosio je 3,5 din/kg. Bruto plate i doprinosi radne snage iznose 4 din/kg peleta. Zalihe sirovina (30.000 bala slame) iznose 10.000 evra. Cena peleta namenjenih za tržište Slovenije u rinfuzi iznosila je 140 evra/t. U ovu cenu ne ulazi PDV.

Nedostatak tržišta

Kod nas nije još formirano tržište peleta. Na tržištu Slovenije cena upakovanih peleta bila je 220 evra/t, a u

Sl. 6. Peletirka "Metal-matik", Beočin

Sl. 4: Presek prese za pelete "Amandus Kahl", Nemačka

rinfuzi 190 evra/t. Troškovi pakovanja peleta u vreće iznose 1,5 din/kg. Cena prazne vreće iznosi 1 din/kg. Ovde treba dodati trošak za nabavku paleta.

Proizvođači presa za peletiranje

Firma „Metalkop“ iz Bačkog Jarka već 12 godina proizvodi prese za peletiranje (peletirke) za stočnu hranu. 2008. godine proizveli su inovirano rešenje prese za peletiranje biomase (slame) u cilju proizvodnje čvrstog biogoriva. Projektovani učinak peletirke je 500 kg/h. Snaga elektromotora za pogon peletirke je 37 kW. Peletirka ima prstenastu matricu sa dva rebrasta valjka unutar matrice. Matrica je postavljena vertikalno. Otvori na jednoj matrici su prečnika 8 mm, a na drugoj (rezervnoj) 6 mm. Prečnik otvora na matrici može da bude od $\phi 2$ do $\phi 12$ mm. Do 2009. godine proizvođili su peletirke sa horizontalno postavljenom prstenastim matricama (sl. 5). Peletirka je prodana u firmu "Sorgum" u Selenču. Tamo peletira otpatke od slame sirka pri izradi metli. Na sl. 5. prikazan je izgled peletirke i oprema uz peletirku.

Peletirka proizvodnje "Metal-matik" iz Beočina je stabilne konstrukcije, koju čini postolje sa nosačem motora, koš iznad postolja, dozator sa frekventnom regulacijom, kondicioner sa priključcima za tehnološku paru, radni deo sa matricom. Matrica se izrađuje sa prečnikom otvora od $\phi 2$ do $\phi 10$ mm. Na sl. 6 prikazan je izgled peletirke.

Inovativna tehnologija

Inovativna tehnologija proizvodnje peleta u Italiji obuhvata sledeće: skladištenje i predtretman sirovog materijala – postoji, sušenje sirovog materijala – ne postoji, izbačeno, proces proizvodnje peleta – ne postoji, izbačeno, skladištenje peleta (pakovanje i skladištenje) – postoji. Utrošak električne energije za proizvodnju peleta je 70 do 100 Wh/kg. Nasipna gustina peleta je 700 do 750 kg/m³. Na slici 7 prikazana je mašina za peletiranje po inovativnoj tehnologiji.

Mašina za peletiranje sastoji se od jedne ili dve prstenaste matrice za proizvodnju peleta sa prečnikom u rasponu od 6 do 16 mm i jednom spoljnom cilindrično oblikovanom površinom, sa povlačnim lukom smeštenim u maksimalnoj pritiskovnoj površini. Prečnik i obim luka su u funkciji od sirovog materijala i željene veličine peleta. Operacija svih mogućih konfiguracija je potpuno automatska i prati se uz pomoć mikroprocesora opremljenog sa PLC kontrolnom i upravljačkom tablom. Mikroprocesor (PLC) može automatski podesiti parametre radnog sistema prema karakteristikama sirovog materijala. Moguće zagušenje može lako da se otkloni jednostavnim obrtanjem matrice u suprotnom smeru, bez rasklapanja uređaja ili nekih drugih operacija.

Kod ovog sistema sirovi materijal ulazi sa strane spoljnog dela prstenaste matrice, a pelete se proizvode unutar matrice. Temperatura peleta se povećava za 10 do 15° C, a maksimalna radna temperatura matrice je u intervalu 55 do 60° C. Na takvoj relativno niskoj radnoj temperaturi za matricu, nema emisije gasova (isparenja) i/ili para VOC i nije potrebno nabavljati opremu za hlađenje. Druga prednost ovog sistema je što je on sposoban da prikupi sirov materijal sa sadržajem vlage do 35%, bez neke dalje operacije / tretmana) i onda faza sušenja može da se izbegne u većini slučajeva, koja je sa visokom cenom koštanja i početnom investicijom. Za materijal sa sadržajem vlage preko 35% mora da se obavi proces sušenja materijala kao kod konvencionalne tehnologije.

Smanjenje utroška energije

Novi proces proizvodnje peleta je posebno sveobuhvatan: smanjen je

Sl. 5. Peletirka "Metalkop" Bački Jarak

utrošak energije, jer je izbačeno sušenje sirovog materijala i hlađenje peleta; ovaj proces je patentiran, ima visoku produktivnost i proizvodi visok kvalitet peleta; sadržaj vlage u materijalu do 35% ne predstavlja problem; mogu da se proizvedu pelete različitih dužina granulata. Proizvod je stabilan, homogen i gustina je održiva, utroši se samo 50 do 100 kWh energije po jednoj toni materijala, sa rasponom sadržaja vlage od 15 do 35%. Ovaj postupak proizvodnje peleta reprezentuje drastično smanjenje cene koštanja peleta u poređenju sa konvencionalnom presom. Procesiranje sirovog materijala do 35% sadržaja vlage se lako obavlja, sa nižim temperaturama (mehanički), pri čemu se u isto vreme obavlja sušenje i sabijanje materijala. Hlađenje peleta nije potrebno, jer se previše ne zagreva materijal.

Ekonomičnost proizvodnje energetskih peleta

Tehnološko-tehnički postupak za proizvodnju energetskih peleta od biomase je u svetu i kod nas praktično rešen, pa je pitanje njegove ekonomičnosti i konkurentnosti u odnosu na druge energetske izvore sve manje diskutabilno. Najviše se peletira piljevina. Postupak peletiranja poljoprivredne biomase nalaze se još uvek u fazi probnih pogona. Postepeno se i kod nas razvija tržište peleta. U Evropi je posle 2002. godine veoma razvijeno tržište peleta.

Cena peletirane biomase bez vezivnih sredstava u Vojvodini iznosi 140 do 160 evra/t peleta. Ukoliko se dodaju vezivna sredstva cena peleta naglo poraste. Da bi se troškovi peletiranja smanjili potrebno

je smanjiti troškove sakupljanja biomase, manipulacije i skladištenja. Vlažna biomasa se ne sme veštački sušiti zbog velikog utroška energije, već treba da se suši prirodnom promajom. Pelete formirane od usitnjenog materijala imaju bolje mehaničke osobine i postojaniji su pri transportu i skladištenju, ali znatno se povećava udeo uložene energije na usitnjavanje. Troškovi proizvodnje peleta zavise od: vrste sirovine, načina i tehnike prikupljanja, transporta i skladištenja, vrste linije za presovanje, tehnologije presovanja, vrste pakovanja, učinka linije, broja angažovanih radnika, vrednosti građevinskog objekta i opreme, kamata na kredite i dr. Kada se sve uzme u obzir troškovi proizvodnje peleta od drvene piljevine iznose do 140 evra/t, a od biljnih ostataka iz poljoprivrede do 160 evra/t. Prodajna cena briketa i peleta u rinfuzi i veleprodaji iznosi 120 evra/t, a u maloprodaji 140 evra/t upakovane u džakove, na domaćem tržištu, koje još uvek nije razvijeno. Cena peleta namenjenih za evropsko tržište iznosi 160 evra u rinfuzi, 180 evra pakovanih u velikim džakovima i 200 evra pakovanih u malim džakovima, ali one moraju biti proizvedene po evropskom standardu ENplus A, B i C, ili po standardima zemlje u koju se prodaju pelete. Tendencija je da cena peleta u Evropi raste zbog smanjenja količine biomase.

Profit na proizvodnji i prodaji peleta nije još uvek značajan na domaćem tržištu. Da bi se ova proizvodnja proširila i postala profitabilna neophodna je pomoć države, banaka i donatora. Kamate na kreditna sredstva ne bi smele biti tako visoke, jer se sredstva mogu prilično brzo vratiti, naročito ako bi se pelete izvozile na evropsko tržište.

Prof. dr Miladin Brkić

RIZNICA LEKOVITIH SUPSTANCI

Maslačak

(*Taraxacum officinalis* Web.)

Mladi listovi maslačka ubrani pre cvetanja odlična su vitaminska salata, čistač organizma i krvi, a štite od srčanih oboljenja i kancera, jačaju imunitet i pomažu kod lečenja zapaljenja pluća, bronhitisa i infekcija gornjih disajnih puteva

Maslačak je višegodišnja zeljasta biljka, poznata i kao "Baba Marta", gorko lišće, žučenica ili mleč. Ima mesnat, vretenast koren. Listovi su u rozeti iz kojih se uzdižu cvetne drške, duge oko 30 centimetara, sa žutim cvetnim glavicama na vrhu. Većina ljudi maslačak smatra korovom, koji raste svuda od ranog proleća do kasne jeseni.

Njegove lekovite osobine dobro su poznavali još stari Arapi, a tek u 19. veku Englezi skreću pažnju na lekovitost maslačka kada i počinje da se primenjuje u medicini. Zbog obilja vitamina i minerala smatra se divljim povrćem.

Cvetovi i listovi maslačka sadrže karotinoide, šećer, inulin, belančevine, eterično ulje, holin, masne kiseline, vitamine A i B, kao i obilje vitamina C. Sadrži i minerale: kalijum, kalcijum, natrijum, fosfor, gvožđe, mangan i sumpor. Koren sadrži od 17 do 20 odsto šećera. Mlečni sok maslačka sadrži belančevine, smole i gorke materije.

Maslačak je višestruko korisna biljka, koja raste svuda oko nas i nudi riznicu lekovitih supstanci za pomoć bolesnima i za očuvanje zdravog organizma.

Od maslačka se pripremaju čajevi, napici, sirup, maslačkov med, salata, a koristi se i u kozmetičke svrhe za izradu losiona za ten i kosu.

U lekovite svrhe od maslačka se koriste sve: koren, listovi, cvetovi.

Koren

Koren se vadi u rano proleće pre pojave prvih listova, ili u jesen. Od vremena sakupljanja zavisi i sadržaj aktivnih materija. U proleće, sve do druge polovine leta, sadrži više

gorkih materija, dok je u jesen bogatiji ugljenim hidratima i inulinom, čak do 40 odsto.

Posle vađenja koren se očisti od zemlje, nadzemnih delova i bočnih korenčića. Odmah se opere i ostavi nekoliko dana u tankom sloju da se prirodno suši, sve dok ne prestane da izlazi mlečni sok. Zatim se досуši na oko 50 stepeni. Kvalitetan suvi koren je gorak, slabo izraženog mirisa.

Koren maslačka povoljno utiče na jetru i veće lučenje žuči u creva. Ovo svojstvo pomaže i kod isterivanja peska i žučnog kamenca, pa tako leči i otečenu jetru. Koren maslačka je dobar diuretik, pa se koristi u lečenju uroloških infekcija.

Cela biljka, nadzemni deo i koren imaju raznovrsno lekovito delovanje.

vinama. Mladi listovi pročišćavaju krv, štite od srčanih oboljenja i kancera, jačaju imunitet i pomažu kod lečenja zapaljenja pluća, bronhitisa i infekcija gornjih disajnih puteva.

Cvetovi

Cvetovi maslačka se koriste sveži za pripremanje izrazito lekovitog maslačkovog meda.

Primena u narodnoj medicini

U narodnoj medicini svežim mlečnim sokom leče se pege na licu, ekcemi na koži, čirevi, lišajevi, a smatra se pouzdanim sredstvom za uklanjanje bradavica. Sok u vidu kreme osvežava kožu lica.

ZDRAVO I KORISNO OD MASLAČKA

Čaj za varenje

Kašiku suvog usitnjenog korena staviti u 2 dcl hladne vode i zagrevati do ključanja. Kratko kuvati i posle 10 minuta procediti. Polovinu popiti pola sata pre a ostatak posle doručka. Ovaj čaj čisti krv, podstiče varenje, rad želuca, izlučivanje mokraće i znojenje, a istovremeno osvežava organizam. Može se koristiti najduže 4-6 nedelja.

Čaj za dijabetičare

Pomešati kašiku korena maslačka, sa 3 kašike lista breze, kašičicom slačice i dve kašike suvih mahuna boranije. Kašiku mešavine preliti sa 3 dcl ključale vode. Poklopiti da odstoji jedan sat a zatim procediti. Piti tokom dana nekoliko šoljica čaja pre jela.

Čaj protiv kamena u žuči

Napraviti smešu od po 40 gr korena maslačka i vodopije i 20 gr

mente. Odvojiti 3 kašike mešavine i preliti sa pola litre ključale vode. Poklopiti i ostaviti da odstoji dva sata. Piti u gutljajima svaka dva sata po jednu kašiku. Ovaj čaj deluje umirujuće i doprinosi smanjenju kamena u žuči.

Salata od maslačka

Mladi prolećni listovi maslačka se operu, iseckaju, malo posole i izgnječe s crnim lukom isečenim na rebarca. Doda se malo belog luka, jabukovog sirčeta i maslinovog ulja. Maslačak treba da čini 3/4 salate. Salata treba da odstoji pre jela bar dva do tri sata. Posle jednolične zimske ishrane ova salata će očistiti organizam, popraviti krvnu sliku i podstaći rad jetre i pankreasa.

Maslačkov med

Priprema se od 200 cvetova, 4-5 limunova, 2 kg šećera i litre vode. Cvetovi se kuvaju u vodi pola sata, sa izrendanim limunovima kojima se ne skida kora. Masa se procedi i zatim sa šećerom kuva još pola sata. Med treba da je bistriji od pravog. Sipa se u tegle i koristi kao namaz, ili se uzima po jednu kašičicu ujutru pre jela i pre spavanja.

Sirup od maslačka

Priprema se od pola kilograma sitno seckanog lišća i korena maslačka. Sve se prelije sa 3-4 dcl vode i ostavi da odstoji četiri sata.

Ocedi se i doda litar vode, pa se kuva sa 1 kg šećera dok se ne zgusne. Sirup blagotvorno deluje na hemoroide, zatvor i bolesnu jetru, a pije se 4-5 kašičica dnevno.

Maslačak u kozmetici

Losion za osveženje tena: priprema se od 20 gr cvetova maslačka i po 10 gr ružmarina i žalfije, 50 gr destilovane vode i 150 gr 70%

Štiti od srčanog oboljenja i kancera

Koren maslačka povoljno utiče na jetru i veće lučenje žuči u creva. Ovo svojstvo pomaže i kod isterivanja peska i žučnog kamenca, pa tako leči i otečenu jetru. Koren maslačka je dobar diuretik, pa se koristi u lečenju uroloških infekcija. Cela biljka, nadzemni deo i koren imaju raznovrsno lekovito delovanje.

Mladi listovi pročišćavaju krv, štite od srčanih oboljenja i kancera, jačaju imunitet i pomažu kod lečenja zapaljenja pluća, bronhitisa i infekcija gornjih disajnih puteva.

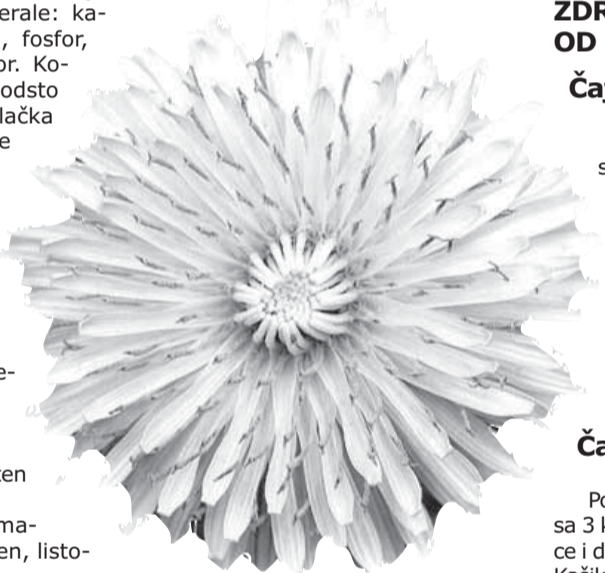
U narodnoj medicini svežim mlečnim sokom leče se pege na licu, ekcemi na koži, čirevi, lišajevi, a smatra se pouzdanim sredstvom za uklanjanje bradavica.

alkohola. Bilje se prelije sa vodom i alkoholom i ostavi da stoji sedam dana na tamnom mestu. Zatim se procedi. Losion se nanosi vatom na lice kao maska. Treba da deluje pola sata, pa se uklanja mlakom vodom.

Losion za kosu

Priprema se od 20 gr suvog lišća maslačka, koje se potopi u mešavini od 100 gr ricinusovog i 50 gr maslinovog ulja. Ostavi se da odstoji 10 dana. Dva puta nedeljno, tokom mesec dana nanosi se na kosu i masira teme. Treba da deluje jedan sat. Zatim se kosa opere biljnim šamponom i suši prirodno. Na ovaj način kosa ojača i dobije lep sjaj.

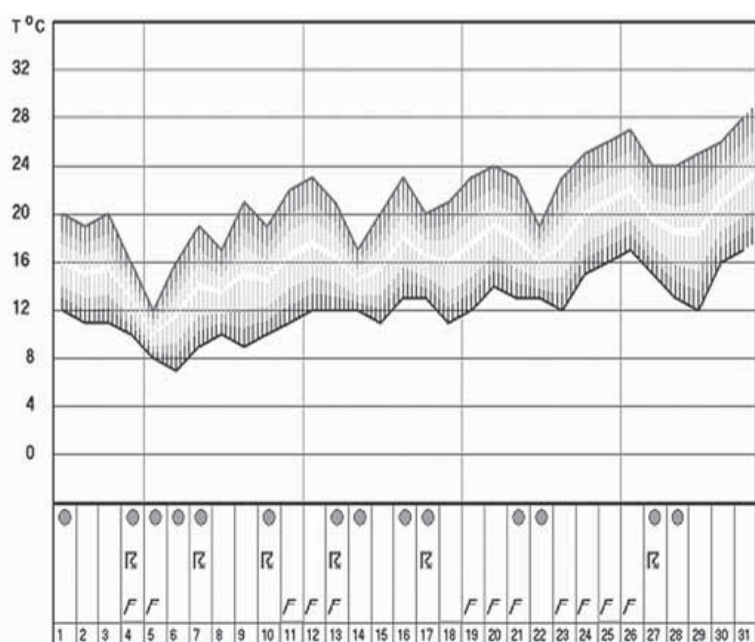
Mirjana Malešević, dipl. ing.

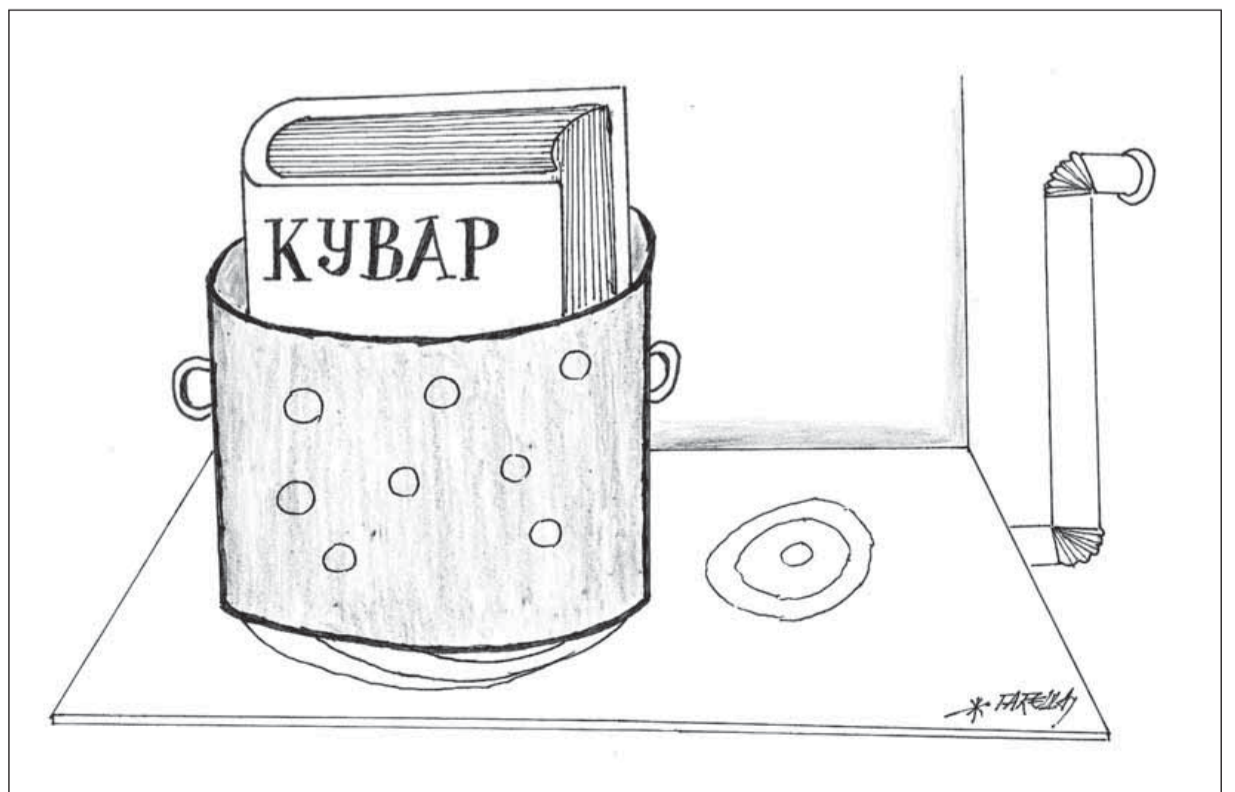
Mladi listovi

Mladi listovi maslačka ubrani pre cvetanja odlična su vitaminska salata i čiste organizam. Suvi listovi s korenom dodaju se čajnim meša-

Prognoza vremena do kraja maja

☀ ГРМЉАВИНА ☁ КИША ❄ СНЕГ 🌪 ВЕТАР — МАКСИМАЛНА ТЕМП. — МИНИМАЛНА ТЕМП.

ZA NORMALAN RAD SRCA

Banane jesti tokom cele godine

Banana je bogat izvor kalijuma neophodnog za normalan rad srca, regulacije krvnog pritiska i balansa vode u organizmu. Odlična je u stvaranju nervnih impulsa, fizičkim aktivnostima i za osobe koje boluju od kardiovaskularnih tegoba. Preporučuje se deci u razvoju, sportistima, osobama sa povećanim fizičkim aktivnostima i onima sa srčanim tegobama

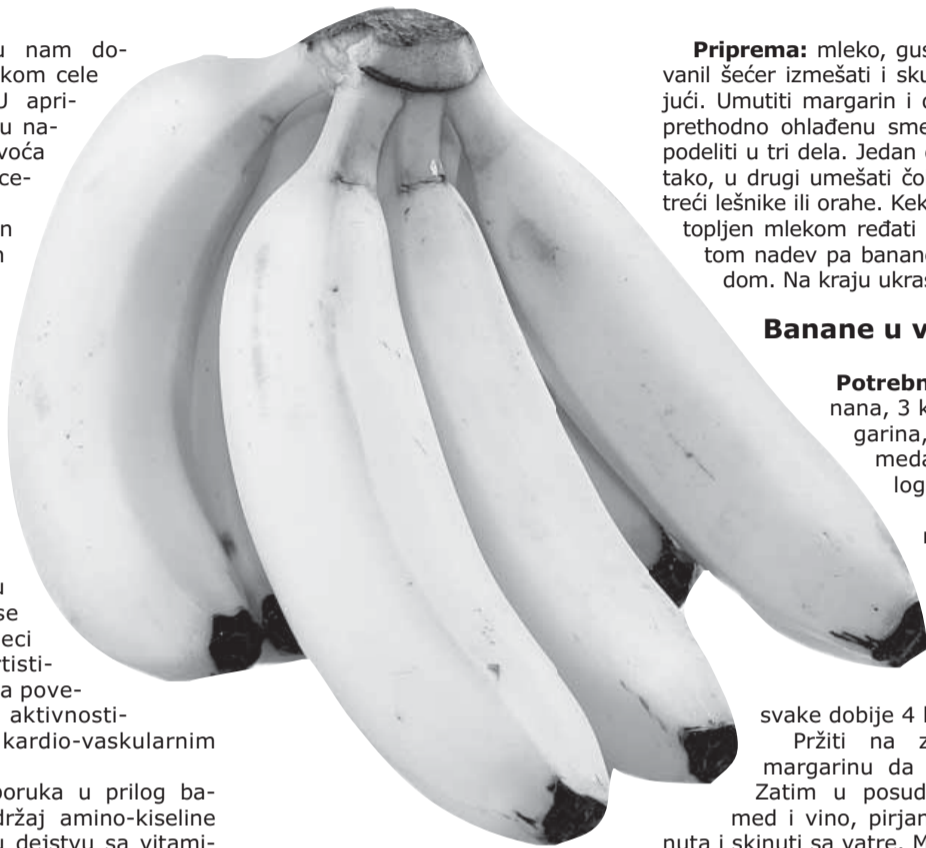
Banane su nam dostupne tokom cele godine. U aprilu, u nedostatku našeg sezonskog voća prava su dragocena.

Banana je jedan od najbogatijih izvora kalijuma, neophodnog za normalan rad srca, regulaciju krvnog pritiska i balansa vode u organizmu. Učestvuje i u stvaranju nervnih impulsa i omogućuje kontrakciju mišića. Zato se preporučuje deci u razvoju, sportistima, osobama sa povećanim fizičkim aktivnostima i onima sa kardio-vaskularnim tegobama.

Još jedna preporuka u prilog bananama je sadržaj amino-kiseline triptofan koja u dejstvu sa vitaminom B6 i magnezijumom učestvuje u stvaranju serotonina, koji igra važnu ulogu u regulisanju krvnog pritiska i spada u prirodne antidepresive. Banane sadrže i značajne količine kalcijuma, magnezijuma, gvožđa i cinka. Od vitamina sadrže karotin, vitamine B grupe (tiamin, riboflavin, niacin, B6, folna kiselina) i vitamin C.

Ko ne sme da jede banane

Banana se preporučuje svim kategorijama bolesnika. Mogu je jesti i dijabetičari, ali u strogo kontrolisanim količinama.

Kod osoba sa povišenim nivoom triglicerida u krvi treba ih isključiti iz ishrane.

RECEPTI:

Torta od banana sa keksom

Potrebno je: kutija keksa (petit, piškote) 1 l mleka, 8 kašika gustina, 8 kašika šećera, 1 vanil šećer, 1-2 kg banana, 1 margarin, čokolada u prahu, šlag, mleveni lešnici ili orasi.

Priprema: mleko, gustin, šećer i vanil šećer izmešati i skuvati mešajući. Umotiti margarin i dodati ga u prethodno ohlađenu smesu. Smesu podeliti u tri dela. Jedan deo ostaviti tako, u drugi umešati čokoladu, a u treći lešnike ili orahe. Keks blago natopljen mlekom redati u pleh, potom nadev pa banane i tako redom. Na kraju ukrasiti šlagom.

Banane u vinu

Potrebno je: 8 banana, 3 kašike margarina, pola šolje meda, 2 dl belog vina.

Priprema: banana oljuštiti i preseći uzduž i poprečno, tako da se od svake dobije 4 komada.

Pržiti na zagrejanom margarinu da porumene. Zatim u posudu dodati i med i vino, pirjaniti 2-3 minuta i skinuti sa vatre. Mogu se poslužiti i tople i hladne.

Pohovane banane

Potrebno je: 4 veće banane, šolja oštrog brašna, pivo, ulje, šećer u prahu sa vanilom.

Priprema: napraviti ređe testo kao za palačinke od brašna i piva. Banane oljuštiti. Svaki komad iseći na tri dela, uvaljati u brašno, umočiti u testo i pržiti na vrelom ulju, da porumene sa svih strana.

Pohovane banane dobro ocediti od ulja, poređati na tacnu za sluzenje i posuti šećerom u prahu pomešanim sa vanil šećerom.

DAJE SNAGU I JAČA KRV

Spanać

Spanać ima višestruka pozitivna dejstva u ljudskoj ishrani: odličan je diuretik, olakšava rad srca i bubrega i snižava krvni pritisak. Cenjen je kao namirnica sa antioksidantnim delovanjem, a važan je i izvor folne kiseline koja, pored uloge u normalnom razvoju i rastu organizma, učestvuje i u izgradnji crvenih krvnih zrnaca, zbog čega se preporučuje trudnicama i deci u razvoju

Spanać ima izuzetno nisku energetska vrednost, jer se većim delom sastoji od vode. Pored ugljenih hidrata i zanemarljive količine masti i belančevina, sadrži i izvesnu količinu biljnih vlakana. Biljnih vlakana u mladom spanaću ima manje nego u starijem, pa je zato svarljiviji.

Najveću vrednost spanaću daje mineralni sastav. Sadrži kalcijum i fosfor u odnosu povoljnom za apsorpciju kalcijuma, što ga i isključuje kod dijeta sa smanjenom količinom kalcijuma. Ista restrikcija potrebna je i kod dijeta sa smanjenom količinom kalijuma s obzirom da ga spanać sadrži u znatnoj količini, što ga s druge strane čini dobrim diuretikom (podstiče mokrenje), olakšava rad srca i bubrega i snižava krvni pritisak. Spanać sadrži i znatne količine magnezijuma koji je vezan za hlorofil, zatim za gvožđe, bakar i druge oligoelemente koje organizam ne može dobro da iskoristi. Važan je i izvor folne kiseline koja, pored uloge u normalnom razvoju i rastu organizma, učestvuje i u izgradnji crvenih krvnih zrnaca. Zbog toga se spanać preporučuje trudnicama i deci u razvoju.

Od vitamina spanać sadrži vitamin C, karotene, vitamin E i vitamin K. Spanać je cenjen kao namirnica sa antioksidantnim delovanjem, zbog sadržaja hlorofila, zelenog pigmenta i vitamina C.

RECEPTI:

Krem čorba od spanaća

Potrebno je: 1 glavica crnog luka, 74 gr barene šunke, 1 kašika putera ili margarina, 3/4 l suppe od kockice, 450 gr spanaća, so, biber, 125 gr pavlake, 4 tvrdo kuvana jaja.

Priprema: Crni luk očistiti i narendati a šunku iseći na kockice. Propržiti šunku na puteru ili margarinu pa dodati crni luk i još pržiti. Preliti supom. Očišćen i opran spanać na kratko obariti u posoljenoj vodi. Ocediti, iseckati i napraviti kašu. Zatim spanać staviti u čorbu, pustiti da provri, po ukusu posoliti i pobiberiti. Kada se čorba prohladi dodati pavlaku. Začiniti seckanim kuvanim jajima.

Đuveč od spanaća

Potrebno je: 1 kg spanaća, 150 gr pirinča, 1,5 dl ulja, 2 čena belog luka, 1 kašika pirea od paradajza, so, biber, aleva paprika.

Priprema: Spanać prokuvati u slanoj vodi. Ocediti i iseckati. Na ulju ispržiti sitno seckan beli luk, dodati alevu papriku, spanać, propržiti pa dodati malo vode u kojoj se kuvao. Posebno skuvati i ocediti pirinč, umešati u spanać, dodati paradajz-pire, so, biber, još malo zaliti vodom i zapeći.

ZA SKIDANJE KILOGRAMA

Zelena salata

U zelenoj salati je vrlo značajan izvor vitamina C i karotena, važnih materija koje imaju antioksidantnu moć: prirodna su brana za slobodne radikale koji su izazivači tumora. Sadrži još vitamine E i K, a od minerala fosfor, gvožđe, mangan i kalcijum. Preporučuje se u dijetoterapiji anemije uzrokovane manjkom gvožđa

Zelena salata je lisnato povrće sačinjeno od čak 96 odsto vode, što ga čini veoma niskokaloričnim.

Zelena salata je bogata vrlo značajnim vitaminsko-mineralnim sadržajem koji posle "zimске" hrane donosi pravu blagodat našem organizmu.

U zelenoj salati je vrlo značajan

izvor vitamina C i karotena, važnih materija koje imaju antioksidantnu moć: prirodna su brana za slobodne radikale koji su izazivači tumora.

Zelena salata u značajnoj meri sadrži vitamine E i K, a od minerala fosfor, gvožđe, mangan i kalcijum. S obzirom da je niskokalorično povrće, zelena salata je pogodna u svim dijetoterapijama.

Preporučuje se u dijetoterapiji anemije uzrokovane manjkom gvo-

žđa, jer se zbog vitamina C gvožđe iz ove namirnice bolje apsorbuje. Kod želudačnih i žučnih bolesnika dozvoljena je zelena salata ali samo mlada, dok je nepoželjna kod dijeta koje zahtevaju smanjen unos kalcijuma.

Zelenu salatu treba jesti svežu, jer stajanjem gubi svoju vitaminsku vrednost. Zbog sadržaja oksalne kiseline treba je unositi u kombinaciji sa mlečnim proizvodima (sir, kefir, jogurt...) kako bi se stvorio nerastvorljiv kompleks (so kalcijum-ok-salat) koji se eliminiše putem mokraće.

RECEPTI:

Salata sa jogurtom

Potrebno je: jedna glavica zelene salate, dva čena belog luka, dva dl jogurta, jedna kašika limunovog soka, so.

Priprema: salatu operite i isecite je na što krupnije rezance, posolite i prelijte limunovim sokom i jogurtom u koji je umešan isitnjen beli luk.

Zelena salata sa umakom

Potrebno je: jedna glavica zelene salate, dva tvrdo skuvana jajeta, jedna kisela pavlaka, so, ulje, biber, jedan limun (limunov sok).

Priprema: zelenu salatu dobro operite, ocedite i usitnite. Tvrdo skuvana jaja izgnječite pa dobro izmešajte sa uljem, limunovim sokom i jednom kiselim pavlakom. Sve posolite i pobiberite i ovim umakom prelijte zelenu salatu.

Branislava Gršić

VOĆE 28.04.2014.-05.05.2014.

Mesto prikupljanja cena: Pančevo - zelena pijaca

R.B.	Proizvod	Poreklo	Jed. Mere	Cena (din)			Trend	Ponuda
				min	max	dom		
1	Ananas (sve sorte)	Uvoz (uvoz)	kg	180	200	200	bez promene	dobra
2	Banana (sve sorte)	Uvoz (Ekvador)	kg	130	140	140	bez promene	dobra
3	Grejpfrut (sve sorte)	Uvoz (Grčka)	kg	120	130	120	bez promene	dobra
4	Grožđe (bela ostale)	Uvoz (Južna Afrika)	kg	600	700	700	rast	prosečna
5	Grožđe (crno ostale)	Uvoz (Južna Afrika)	kg	600	700	700	rast	prosečna
6	Jabuka (Ajdared)	Domaće	kg	60	80	80	bez promene	dobra
7	Jabuka (Delišes ruž.)	Domaće	kg	100	130	130	bez promene	prosečna
8	Jabuka (Delišes zlatni)	Domaće	kg	100	130	130	bez promene	prosečna
9	Jabuka (Greni Smit)	Domaće	kg	100	130	130	bez promene	prosečna
10	Jabuka (Jonagold)	Domaće	kg	60	80	80	bez promene	prosečna
11	Jabuka (ostale)	Domaće	kg	60	80	80	bez promene	dobra
12	Jagoda (sve sorte)	Uvoz (Turska)	kg	200	230	200	bez promene	prosečna
13	Jagoda (sve sorte)	Uvoz (Grčka)	kg	280	300	300	rast	prosečna
14	Kivi (sve sorte)	Uvoz (Turska)	kg	180	200	200	bez promene	prosečna
15	Kruška (ostale)	Uvoz (Argentina)	kg	220	250	250	rast	prosečna
16	Lešnik (očičen)	Domaće	kg	800	1.000	800	bez promene	dobra
17	Limun (sve sorte)	Uvoz (Španija)	kg	160	180	180	rast	dobra
18	Orah (očičen)	Domaće	kg	800	1.000	800	bez promene	dobra
19	Pomorandža (sve sorte)	Uvoz (Grčka)	kg	100	120	120	bez promene	dobra
20	Smokva (suva)	Uvoz (uvoz)	kg	450	500	500	bez promene	prosečna
21	Šljiva (suva)	Uvoz (uvoz)	kg	200	250	250	bez promene	prosečna

POVRĆE 28.04.2014.-05.05.2014.

Mesto prikupljanja cena: Pančevo - zelena pijaca

R.B.	Proizvod	Poreklo	Jed. Mere	Cena (din)			Trend	Ponuda
				min	max	dom		
1	Blitva (sve sorte)	Domaće	veza	25	30	30	bez promene	dobra
2	Brokola (sve sorte)	Uvoz (uvoz)	kg	250	300	300	rast	prosečna
3	Celer (sve sorte)	Domaće	kg	250	300	300	rast	prosečna
4	Cvekla (sve sorte)	Domaće	kg	60	70	70	bez promene	prosečna
5	Karfiol (sve sorte)	Domaće	kg	130	150	150	pad	dobra
6	Kelj (sve sorte)	Domaće	kg	130	150	150	bez promene	dobra
7	Krastavac (salatar)	Domaće	kg	120	150	150	bez promene	dobra
8	Krompir (beli)	Domaće	kg	60	70	70	bez promene	dobra
9	Krompir (crveni)	Domaće	kg	50	60	60	bez promene	dobra
10	Krompir (mladi)	Domaće	kg	100	120	100	-	dobra
11	Kupus (mladi)	Domaće	kg	40	50	50	pad	dobra
12	Lubenica (sve sorte)	Uvoz (uvoz)	kg	250	250	250	bez promene	prosečna
13	Luk beli (mladi)	Domaće	veza	25	30	30	rast	dobra
14	Luk beli (sve sorte)	Domaće	kg	300	350	350	bez promene	dobra
15	Luk crni (mladi)	Domaće	veza	15	20	20	bez promene	dobra
16	Luk crni (sve sorte)	Domaće	kg	70	80	80	bez promene	dobra
17	Paprika (Babura)	Uvoz (uvoz)	kg	350	400	350	bez promene	prosečna
18	Paprika (ljuta)	Uvoz (uvoz)	kg	350	400	400	bez promene	prosečna
19	Paprika (šilja)	Uvoz (uvoz)	kg	350	400	350	bez promene	prosečna
20	Paradajz (chery)	Uvoz (uvoz)	kg	350	400	400	bez promene	prosečna
21	Pasulj (beli)	Domaće	kg	350	400	350	bez promene	dobra
22	Pasulj (šareni)	Domaće	kg	350	400	350	bez promene	dobra
23	Pasulj (žuti)	Domaće	kg	350	400	400	bez promene	prosečna
24	Patlidžan (sve sorte)	Uvoz (uvoz)	kg	250	300	250	bez promene	prosečna
25	Paškanat (sve sorte)	Uvoz (Makedonija)	kg	180	200	180	pad	prosečna
26	Paškanat (sve sorte)	Domaće	kg	180	200	200	bez promene	dobra
27	Peršun (korenaš)	Domaće	kg	180	200	200	bez promene	dobra
28	Peršun (lišćar)	Domaće	veza	20	30	20	bez promene	dobra
29	Pečurke (šampinjoni)	Domaće	kg	180	200	200	rast	dobra
30	Praziluk (sve sorte)	Domaće	kg	80	100	100	bez promene	dobra
31	Rotkivica (sve sorte)	Domaće	veza	30	40	40	bez promene	dobra
32	Spanać (sve sorte)	Domaće	kg	50	60	50	bez promene	dobra
33	Tikvice (sve sorte)	Domaće	kg	120	150	120	bez promene	dobra
34	Zelen (sve sorte)	Domaće	veza	50	60	60	bez promene	dobra
35	Zelena salata (sve sorte)	Domaće	komad	30	35	30	pad	dobra
36	Šargarepa (sve sorte)	Domaće	kg	70	80	80	bez promene	dobra

IZVEŠTAJ ZA ŽITARICE, ULJANE KULTURE I KRMNO BILJE

Datum prikupljanja podataka: 28.04.2014.-05.05.2014.

* Kvalitet proizvoda je prema JUS standardima ukoliko drugačije nije naznačeno

GAZDINSTVO Mesto prikupljanja cena: Pančevo

R.B.	Proizvod	Pakovanje	Poreklo	Jed. Mere	Cena (din)			Trend	Ponuda
					min	max	dom		
1	Lucerka (seno u balama)	bala 12-25 kg	Domaće	kg	18	23	20	bez promene	prosečna

MALOPRODAJA Mesto prikupljanja cena: Pančevo

R.B.	Proizvod	Pakovanje	Poreklo	Jed. Mere	Cena (din)			Trend	Ponuda
					min	max	dom		
1	Sojina sačma (44% proteina)	džak 33 kg	Domaće	kg	84	90	90	bez promene	prosečna
2	Suncokretova sačma (33% proteina)	džak 33 kg	Domaće	kg	32	35	35	bez promene	slaba

PIJACA Mesto prikupljanja cena: Pančevo

R.B.	Proizvod	Pakovanje	Poreklo	Jed. Mere	Cena (din)			Trend	Ponuda
					min	max	dom		
1	Kukuruz (okrunjen, prirodno sušen)	džak 50 kg	Domaće	kg	19	20	20	bez promene	prosečna
2	Lucerka (seno u balama)	bala 12-25 kg	Domaće	kg	18	23	20	bez promene	prosečna
3	Pšenica	džak 50 kg	Domaće	kg	20	22	20	bez promene	prosečna
4	Stočni ječam	džak 50 kg	Domaće	kg	22	25	22	bez promene	slaba

SILOS Mesto prikupljanja cena: Pančevo

R.B.	Proizvod	Pakovanje	Poreklo	Jed. Mere	Cena (din)			Trend	Ponuda
					min	max	dom		
1	Kukuruz (okrunjen, prirodno sušen)	rinfuz	Domaće	kg	13.70	15	13.70	bez promene	prosečna
2	Kukuruz (okrunjen, veštački sušen)	rinfuz	Domaće	kg	15	15.50	15	bez promene	prosečna
3	Pšenica	rinfuz	Domaće	kg	19.80	21	19.80	bez promene	prosečna

CENE ŽIVE STOKE - 28.04.2014.-05.05.2014.

Mesto prikupljanja cena Pančevo - stočna pijaca

* Kvalitet proizvoda je dobar ukoliko drugačije nije naznačeno

R.B.	Naziv živ.	Težina/uzrast	Rasa	Jed. Mere	Cena (din)			Trend	Ponuda, broj grla
					min	max	dom		
1	Jagnjad	sve težine	sve rase	kg	300	300	300	bez promene	slaba
2	Prasad	16-25 kg	sve rase	kg	300	300	300	bez promene	slaba
3	Prasad	<=15 kg	sve rase	kg	300	320	300	-	vrlo slaba
4	Tovljenici	80-120 kg	sve rase	kg	170	180	180	rats	vrlo slaba

IZVEŠTAJ O CENAMA ŽIVE I ZAKLANE STOKE U KLANICAMA

Datum prikupljanja podataka: 28.04.2014.-05.05.2014.

Mesto prikupljanja cena: Južno-banatski okrug

* Kvalitet proizvoda je dobar ukoliko drugačije nije naznačeno

R.B.	Naziv živ.	Težina/uzrast	Rasa	Cena (din)			Trend	Ponuda
				min	max	dom		
1	Jagnjad	sve težine	sve rase	280	300	280	bez promene	slaba
2	Junad	>480 kg	sve rase	200	225	220	rast	slaba
3	Krmače za klanje	>130 kg	sve rase	130	140	140	bez promene	vrlo slaba
4	Prasad	16-25 kg	sve rase	270	280	280	bez promene	vrlo slaba
5	Tovljenici	80-120 kg	sve rase	165	185	180	rast	prosečna

Stanje useva i zasada

Piljenje larvi žitne pijavice *L. melanopa*

Sremska Mitrovica Zaštita pšenice

Na teritoriji RC Sremska Mitrovica pšenica je u zavisnosti od sortimenta po BBCH skali od 47 (rukavac zastavičara se otvara) pa do 51 (početak cvjetanja vidljive prve cvetne plevice - cvjetanje 30%).

Na AMS na lokalitetu Divoš uslovi za infekciju ostvareni su periodu 28.04. u 23 sata i trajali do 29.04. do 6 sati.

Na lokalitetu Lačarak uslovi su ostvareni 28.04. u 12 sati povoljni uslovi za ostvarenje infekcije traju i dalje.

S obzirom na kišu koja neprestano pada, a i dalje se prognozira, stvarajući povoljne uslove za razvoj fuzarioze klasa, preporučuje se proizvođačima kod kojih se pšenica nalazi u fenofazi početka cvjetanja (čim vremenski uslovi dozvole) tretman fungicidom.

Prilikom izbora fungicida preporučujemo neki od sledećih:

- a.m. tebukonazol + tiofanat metil preparat ANTRE PLUS u dozi 1,5 l/ha;
- a.m. pikoksistrobin + ciprokonazol preparat ACANTO PLUS u dozi 0,6 l/ha;
- a.m. prochloraz + tebukonazol preparat ZAMIR 400 EW u dozi od 0,75-1 l/ha;
- a.m. tebukonazol + protikonazol preparat PROSARO u dozi od 0,75-1 l/ha

Obilaskom terena uočili smo da je počelo piljenje larvi žitne pijavice *L. melanopa*.

Preporučuje se proizvođačima obilazak parcela i insekticidni tretman ukoliko se na njihovim parcelama pšenice ili drugih strnina nalazi larva *L. melanopa*.

Insekticidi se mogu raditi zajedno sa fungicidom, preporučuje se primena sledećih insekticida:

Fenofaza jabuke

- a.m. cipermetrin preparat CYTRIN 250 EC u dozi 0,12-0,24 l/ha;
- a.m. bifentrin preparat FOBOS EC u dozi 0,1-0,15 l/ha

Ewinia amylovora

Na pojedinim lokalitetima gajenja kruške RC Sremska Mitrovica uočeni su prvi simptomi bakterijske plamenjače.

Povoljni uslovi za razvoj bakterioze, toplo i kišovito vreme u fenofazi cvjetanja. Vreme cvjetanja pojedinih sorata uslovalo je jaču pojavu bakterioze na sortama koje su cvetale u kišnom periodu.

Preporučuje se proizvođačima ukoliko uoče simptome bakterioze da zaražene biljne delove uklone (najmanje 30 cm do zdravog mesta). Alat koji se koristi potrebno je dezinfikovati pre upotrebe. Pojedine sorte imaju karakteristiku naknadnog cvjetanja. Cvasti koje se javljaju kasnije obavezno odstraniti.

U slučaju pojave bolesti jačeg intenziteta potrebno je izvršiti tretman zasada sa preparatima na bazi bakra u malim dozama.

Veturia inequalis

Jabuka se nalazi u fenofazi 71 - plodovi veličine do 10 mm BBCH skale.

Pregledom pseudotecija 30.04. ustanovljeno je da je ispražnjenost 63%.

Pregledom 124 pseudotecija - 78 je bilo u kategoriji praznih, a procenat dozrelih je 96%, od ukupno pregledanih bilo je 12 u kategoriji 4. Ostalih kategorija na gledanim uzorcima lišća nije bilo.

U prethodnom periodu vremenski uslovi su bili povoljni za razvoj čađave krastavosti lista i ploda jabuke. U periodu od 24.04. u 04 sata

Lokalitet	Period	Padavine	Srednja dnevna temperatura	Dužina vlaženja lista	Uslovi za infekciju
Novi Slankamen	03.05. u 16 h do 04.05. u 22 h	29,6 mm/m ²	11,1°C	30,25 sati	uslovi za jaku infekciju
Irig-Kudoš	03.05. u 16 h do 04.05. u 22 h	40,2 mm/m ²	10,9°C	30,83 sati	uslovi za jaku infekciju

do 25.04 u 09 sati ukupno 30 sati vlaženja sa prosečnom srednjom dnevnom temperaturom od 14,6 stepeni i količinom padavina od 6,6 litara ostvarena je jaka infekcija.

U periodu od 26.04. u 00 pa do 27.04. u 19 sati ukupna dužina vlaženja lista 30 sati, srednja dnevna temperatura 15,2 stepena ostvareni uslovi za jaku infekciju.

28.04. u 6 sati do 28.04. u 14 sati infekcija slabog intenziteta 29.04. u 13 sati do 30.04. u 7 sati jaka infekcija, infekcija traje i dalje.

Preporučuje se proizvođačima da urade preventivno kurativni tretman obzirom na narednu stalnu prognoziranu kišu i mogućnost daljih infekcija.

Preparati na bazi:

- a.m. difenokonazol Score 250 EC, Sekvenca, Sigura u konc. 0,03-0,04%

u kombinaciji sa preventivnim koji se teže spiraju kao što je:

- a.m. hlorotalonila preparat Dakoflo 720-SC 2 l/ha ili
- a.m. didianona preparat Delan 700 WG u konc. 0,07-0,1%

Preparate koristiti uz dodatak okvašivača koji će omogućiti bolju penetraciju fungicida.

RUMA Zaštita pšenice

Na teritoriji RC Ruma, obilne padavine u prethodnih nekoliko dana (od 01. do 04. maja) dovele su do ostvarenja uslova za infekciju patogenom *Fusarium graminearum* (prouzrokovatelj fuzarioze klasa pšenice) na koju je pšenica osetljiva od početka do kraja cvjetanja.

Podsećamo proizvođače da obišu svoje parcele pod pšenicom i ukoliko je počelo cvjetanje (5% klasova izbacilo prašnike), a do sada nisu sproveli tretman, to učine čim se za to stvore uslovi.

Venturia inaequalis - Jake infekcije

Konstantne padavine i vlaženje lista u periodu od 03. do 04. maja dovele su do ostvarenja uslova za infekciju prouzrokovatelem čađave krastavosti (*Venturia inaequalis*).

S obzirom da je palo od 30 do 40 l kiše, ukoliko je i urađen tretman pre ovog perioda, došlo je do spiranja prethodno nanetih fungicida.

Proizvođačima se preporučuje da urade tretman kombinacijom kurativnih i preventivnih preparata.

Preventivni preparati:

- (a.m. ditianon) Delan 700-WG 0,07% ili
- (a.m. dodin) Syllit 400-SC 0,15% ili
- (a.m. mankozeb) Dithane DG NeoTec, Dithane M-45 ili Mankogal 80 0,25-0,3% ili
- (a.m. metiram) Polyram DF 0,2% ili
- (a.m. hlorotalonil) Dakoflo 720-SC 0,2% ili Odeon 82,5WDG 1,5-1,8 l/ha.

Fenofaza pšenice

Kurativni preparati:

- kurativno delovanje do 48 h:

- (a.m. ciprodinil) Chorus 50WG 0,3-0,5 kg/ha ili
- (a.m. pirimetanil) Pyrus 400 SC 1 l/ha.

- kurativno delovanje do 72 h:

- *(a.m. pirimetanil + flukvinkonazol) Clarinet 0,15% ili
- *(a.m. fenbukonazol) Indar 5 EW 0,9 l/ha ili
- *(a.m. flusilazol) Punch 40-EC 0,005-0,0075% ili Olymp 10EW 0,024-0,03% ili
- *(a.m. difenokonazol) Score 250 EC, Scooter 250 EC, Vektor 250 EC, Sigura 0,03% ili
- *(a.m. difenokonazol + a.m. izopirizam) Embrelia 140 SC 1,5 l/ha (sadrži sistemsku i kontaktnu a.m.).

U zasadima u kojima je registrovano prisustvo simptoma pepelnice, neophodno je nastaviti zaštitu protiv ovog patogena. Navedeni preparati (*) deluju i na pepelnicu jabuke.

Prilikom odabira preparata koristiti fungicide sa različitim mehanizmom delovanja u odnosu na prethodni tretman i maksimalnom broju dozvoljenih tretmana u toku vegetacije.

Jabukin smotavac

Trenutna temperaturna akumulacija od biofixa za jabukinog smotavca iznosi 96,97 DD (Novi

Jabe jabukinog smotavca